

MALMÖ HÖGSKOLA

Fakulteten för lärande och samhälle

Barn-unga-samhälle (BUS)

Examensarbete i fritidspedagogik
15 högskolepoäng, grundnivå

Bra verksamheter ska bada i barns hundra språk

En studie som undersöker arbetet med nyanlända barn på fritidshemmet

Good activities should swim in children's hundred languages

A study that examines the work with newly arrived children in after school care

Ola Sjöberg
Joakim Åberg

Grundlärarexamen med inriktning mot arbete i fritidshem
180 högskolepoäng

Slutseminarium: 2016-03-23

Examinator: Despina Tzimoula

Handledare: Caroline Ljungberg

Förord

Intresse, frustration och kämpaglöd. Tre ord som beskriver examensarbetets berg-och-dal-bana.

Från första stavelsen till sista punkten har vi genomfört examensarbetet sida vid sida. Våra tankar har utmanats av varandra genom höga diskussionsvågor och lågmälda samtal, vilket har berikat oss båda och arbetet. Ett gott samarbete handlar om att komplettera varandras styrkor och svagheter. Under studiens gång har vi berikats av nya synsätt och möjligheter, vilka vi vill ta med oss i vår framtida yrkesroll.

Vi vill först och främst tacka varandra.

Vi vill rikta ett stort tack till skolorna som vi fick genomföra studien på och alla trevliga informanter. Tack till Margot, Marie, Melissa, Samira, Sebastian, Selma, Signe, Susanne och Sylvia, för ert deltagande och engagemang under intressanta intervjuer. Vi uppskattar att vårt arbete och våra frågor har frambringat nya tankar och idéer hos er.

Vi vill också tacka kurskamrater som har stöttat och bollat idéer när tankeverksamheten har hamnat för mycket på sned.

Tack även till vår handledare Caroline Ljungberg som under processens gång har granskat arbetet med kritisk blick och givit oss konstruktiv respons.

Trevlig läsning!

Ola Sjöberg och Joakim Åberg

Malmö 2016-03-09

Sammanfattning

Nyanlända barns mottagande i skolan framhålls som ett bristfälligt forskningsområde (Bunar, 2015). Ämnet är av högaktuell relevans för att alla barn i svensk skola och fritidshem ska ha likvärdiga förutsättningar. Mot bakgrund av ett bristfälligt forskningsområde och barns likvärdighet, har vi motiverats till att undersöka hur det arbetas med nyanlända barn på fritidshemmet. Vi vill undersöka arbetet både ur skolledares och pedagogers perspektiv samt hur svenska som andraspråkslärares kompetens kan användas på fritidshemmet. Vi har vidare haft som syfte att undersöka nyanlända barns egna uppfattningar av fritidshemmet, samt hur makt och hierarkier framträder i barn och vuxnas samspel på fritidshemmet.

Studiens teoretiska angreppssätt innefattar ett sociokulturellt och interkulturellt perspektiv, men också teorier om maktordningar, hierarkier samt sociala fält och sociala band. Studien utgick ifrån en kombination av strukturerade och semistrukturerade intervjuer.

Sammantaget visar studien att skolledares och pedagogers idéer många gånger tenderar att stanna som tankar och inte etableras i verksamheten. Dock framhålls välutvecklad kartläggning av det nyanlända barnets kunskaper, kulturell mix bland personalen och erfarenhetsutbyten som möjliga metoder för integrering. Pedagoger i studien lyfter fram praktisk-estetiska verktyg och aktiviteter som möjliga metoder för att gynna relationsskapande och språkutveckling. Huruvida makt och hierarkier blir påtagligt mellan nyanlända barn och andra barn, kan delvis bero på pedagogers inställning till barnen, men också deras erfarenheter av nyanlända. De nyanlända barnen framhåller trivsel, kamratskap och god variation av aktiviteter på fritidshemmet.

Nyckelord: fritidshem, integrering, kultur, nyanländ, samverkan, språkutveckling

Innehållsförteckning

1. Inledning	5
1.1 Syfte och frågeställningar	6
1.2 Begreppsdiskussion	7
2. Forskningsöversikt och teoretisk förankring	8
2.1 Forskningsöversikt	8
2.1.1 Relevans för problemställningen	8
2.1.2 Skolledare och pedagoger om nyanlända barn och mångkulturella skolor	9
2.1.3 Nyanlända barns perspektiv och samverkan med vårdnadshavare	10
2.1.4 Språk och miljö	10
2.1.5 Internationella utblickar	11
2.2 Teoretisk förankring	12
2.2.1 Sociokulturellt perspektiv	12
2.2.2 Interkulturellt perspektiv	13
2.2.3 Bourdieu	13
2.2.4 Scheff	14
3. Metod	16
3.1 Metodval och metoddiskussion	16
3.2 Urval	17
3.3 Genomförande	18
3.4 Forskningsetiska överväganden	20
4. Resultat och analys	22
4.1 Kultur, språk och relationer	22
4.1.1 Kompetens och språkutvecklande arbetssätt	24
4.1.2 Inte bara verbalt språk?	27
4.1.3 Nyanlända barns uppfattningar om kultur, språk och relationer	28
4.2 Miljöns betydelse för arbetet med nyanlända	29
4.3 Vårdnadshavare	32
4.4 Makt och hierarki	34
4.5 Sammanfattning av resultat och analys	36
5. Diskussion	39
5.1 Resultatdiskussion	39
5.2 Metoddiskussion och kritisk självreflektion	40
5.3 Relevans för yrkesprofessionen	41
5.4 Fortsatt forskning	41
Referenser	42
Bilagor	46

1. Inledning

Eller Mohammed, åttaåringen i rummet intill? Han som i skydd av nattmörkret flydde över minfält i Syrien och som nu – nästan två år senare – står och diggar tysk new age-musik på hög volym i en liten bruksort i södra Dalarna. (Saarinen Grahn, 2015, u.s)

Föreliggande studie ämnar undersöka hur det arbetas med nyanlända barn på fritidshemmet och hur nyanlända barn upplever fritidshemmet. Många barn runt om i världen tvingas dagligen genomgå flykter för att få en dräglig tillvaro (Skolverket, 2016). Barnen får både fri- och ofrivilligt möta nya kulturer och förhållningssätt som utmanas i skolan. Oavsett vilka erfarenheter barn bär på i sitt bagage, har de minst en sak gemensamt – rätten till en likvärdig utbildning grundat på trygghet, lärande och utveckling (Skolverket, 2011), vilket visar på ämnets aktualitet. Fritidshemmets kombination av god omsorg och pedagogisk verksamhet, kan möjliggöra för kulturmöten där kunskaper och erfarenheter kan utbytas och där språk och socialt samspel får utmanas (Ihrskog, 2011).

En del av skolans uppdrag är att tillgodose att barn tillsammans med andra barn och pedagoger ska hitta vägar att mötas på för att uppleva trygghet och utveckling. Kunskap, beredskap och flexibilitet är viktiga byggstenar i skolans arbete för inkludering på såväl lokal, nationell som internationell nivå (Fjällhed, 2009). I takt med att samhället har internationaliserats, ställs skolan och fritidshemmet inför allt större utmaningar i att möta barn både på ett individuellt och kollektivt plan, såväl som i samspelet barn emellan (Internationella programkontoret, 2011). Bunar (2001) framhåller att skolans olika resurser bör organiseras på ett effektivt sätt, ses ur ett helhetsperspektiv och att det finns en samstämmighet i det kollegiala arbetet. Vi som genomför föreliggande studie har bitvis olika erfarenheter från verksamheter med flertalet nyanlända barn. Trots det, har vi under hela utbildningens gång, delat uppfattningen om att den teoretiska självklarheten som bland annat har byggts på Skolverkets (2011) grunder om likvärdighet och inkludering, inte alla gånger överensstämmer med det arbete som sker i fritidshemmets praktik. Mot bakgrund av mötet mellan teori och praktik, har vi motiverats till att undersöka ämnet i vårt examenarbete.

Forskning om nyanlända är kraftigt underutvecklad på många punkter (Bunar, 2015). Utifrån ett bristfälligt forskningsfält krävs ökad vetenskap för att arbeta med nyanlända. Begreppet nyanländ är något som inte har problematiserats tillräckligt, vilket har fått till följd att pedagoger har bristande kunskaper om arbetet med nyanlända (Bunar, 2010:6). Vilka konsekvenser kan bristande kunskap få gentemot nyanlända elever i förhållande till skolans intention om en likvärdig utbildning oberoende av etnisk tillhörighet? Okunskap kan leda till utanförskap, både för barn och pedagoger – därför är ämnet också av yrkesmässig relevans. Med föreliggande studie är förhoppningen att kunna förstå och synliggöra arbetet med nyanlända barn på fritidshemmet samt att belysa nyanlända barns egna perspektiv av fritidshemmet.

I Barnkonventionen stadgas alla barns lika rättigheter. Däribland betonas rätten till lek och fritid (Unicef, 2015). I läroplanen för grundskolan, förskoleklassen och fritidshemmet poängteras hänsynstagande till barns olika förutsättningar, behov, villkor och värderingar. Barn ska få inflytande över sin egen utvecklingsprocess. Skolan ska också värna om värdet av barns integritet (Skolverket, 2011). Skolledningen ska tillhandahålla en god skolmiljö och skapa förutsättningar för alla barn, en ansvarsfråga som tydligt framhålls i allmänna råd för fritidshemmet (Skolverket, 2014a). Vad behöver pedagoger för att skapa en god miljö som främjar alla barns allsidiga utveckling? Att förankra olika perspektiv i fritidshemmets arbete, kan vara en framgångsfaktor såtillvida att barnen exempelvis erbjuds praktisk träning och samtidigt får utveckla sina språkfärdigheter, vilket kan ses som en viktig aspekt i det värdegrundsarbete som genomsyrar både skolan och samhället (Skolverket, 2014b).

1.1 Syfte och frågeställningar

Studiens syfte är att undersöka arbetet med nyanlända barn på fritidshemmet. Arbetet avses undersökas utifrån tre olika aktörers perspektiv; skolledning, fritidspersonal samt lärare som arbetar med svenska som andraspråk. Studien avser också undersöka hur fritidspersonal upplever makt och hierarkier mellan barnen när nyanlända barn börjar på fritidshemmet. Vidare är avsikten att undersöka nyanlända barns egna upplevelser av fritidshemmet.

Syftet motiveras mot bakgrund av att arbetet med nyanlända upplevs som ett bristfälligt forskningsområde. Många aspekter kring integrering av nyanlända barn är kraftigt underutvecklade, likaså barns perspektiv, vilket kan göra det svårt att bedriva en verksamhet med nyanlända barn (Bunar, 2015). Samhället har alltmer internationaliserats, vilket ställer krav även på skolan och fritidshemmet att tillgodose alla barns behov i verksamheten (Skolverket, 2011). Vi vill med studien öka förståelsen för fritidshemmets potential till att arbeta med att utveckla nyanlända barns sociala samspel och deras kunskapsutveckling. Vi har också för avsikt att vilja synliggöra möjliga metoder i arbetet med nyanlända. Genom att tillfråga nyanlända barn, kan vår studie också vara ett bidrag till redan gjorda studier, där vi vill synliggöra fritidshemmet ur nyanlända barns perspektiv.

Undersökningen utgår från följande frågeställningar:

- Hur och med vilka metoder arbetar/vill skolledare och fritidspersonal arbeta med nyanlända barn på fritidshemmet?
- Hur upplever fritidspersonal makt och hierarkier när nyanlända barn börjar på fritidshemmet?
- Hur kan svenska som andraspråkslärares kompetens tillämpas i arbetet med nyanlända barn på fritidshemmet?
- Vilka upplevelser har nyanlända barn av fritidshemmet?

1.2 Begreppsdiskussion

För att förstå olika begrepp som används i studien, följer här en förklaring kring nyanländ, kultur, interkulturell, mångkulturell, inkludering och integrering.

Nyanländ: Det ligger en proposition inför 2016 (Utbildningsdepartementet, 2014) som vi har för avsikt att förhålla oss till i studien. Propositionen syftar till att en elev som varit bosatt utomlands, men som numera är bosatt i landet, upp till fyra års skolgång ska räknas som nyanländ. Begreppet nyanländ har definierats för att det inte ska missförstås som utländsk bakgrund.

Kultur: Enligt Hannerz (1992) är begreppet kultur en föränderlig process som ständigt utvecklas. Oavsett etnicitet, har människor olika kulturer genom sina erfarenheter. Utifrån ett samhällsperspektiv kan kultur definieras som olika människors sätt att leva, där olika traditioner influerar (Bruner, 2002). Enligt Lahdenperä (2008) sätts kultur ofta i relation till kunskap och lärande.

Mångkulturell: Begreppet mångkulturell kan förklaras som en grupp eller situation, exempelvis fritidshemmet, där olika människor representerar olika etniciteter (Lorentz och Bergstedt, 2006).

Interkulturell: Begreppet interkulturell kan förklaras som en interaktion mellan människor från olika länder och kulturer. Det innebär att de människor som finns i ett sammanhang agerar tillsammans med varandra (Lahdenperä, 2004).

Inkludering och integrering: Begreppet inkludering förklarar människors tillhörighet i olika sociala situationer och handlar om att skolan ska anpassa sig till barns olikheter (Skolverket, 2012). Nilholm (2014) menar att inkludering behöver ses ur en helhet, men också ur olika perspektiv. Det första perspektivet fokuserar på den fysiska placeringen, det andra lägger vikt vid trivsel och personlig kunskapsutveckling. Det tredje rör den sociala gemenskapen. Integrering, å andra sidan, handlar om samverkan, metoder och kompensationer som barn kan behöva för att komma in i en grupp (Skolverket, 2012).

Begreppen som har diskuterats är viktiga att definiera eftersom de utgör en stor teoretisk och praktisk del i arbetet med nyanlända.

2. Forskningsöversikt och teoretisk förankring

I föreliggande kapitel redogörs det för tidigare forskning med fokus på nyanlända. En för studien teoretisk förankring presenteras och motiveras. Tidigare forskning och teori är dels viktigt för att styrka informanters resonemang med vetenskaplig grund. Dels också för att bidra till en större förståelse av den insamlade empirin.

2.1 Forskningsöversikt

Här presenteras tidigare forskning. Forskningsöversikten är uppdelad i fyra delar. Skolledare och pedagoger om nyanlända barn och mångkulturella skolor, nyanlända barns uppfattningar, samverkan med vårdnadshavare samt språk och miljö behandlas. Avslutningsvis görs internationella utblickar.

2.1.1 Relevans för problemställningen

Första delen i tidigare forskning fokuserar på skolledare och pedagoger. Skolledares och pedagogers perspektiv behövs för att besvara studiens första frågeställning om hur och med vilka metoder som skolledare och fritidspersonal arbetar/vill arbeta med nyanlända barn på fritidshemmet. Olika metoder för ett bra integreringsarbete tas upp, såväl nationellt som internationellt. Exempel på pedagogiska förhållningssätt och interkulturella läroprocesser behandlas. Såväl nationell som internationell forskning om skolledares och pedagogers samspel med vårdnadshavare förankras i studien för att besvara studiens första frågeställning.

Tidigare forskning om nyanlända barns perspektiv på skolverksamheten är av relevans för att besvara fjärde frågeställningen om vilka upplevelser nyanlända barn har av fritidshemmet. I den forskning som skrivs fram problematiseras barns relationsskapande. I forskningen tas det upp vad som kan ske när nyanlända barn kommer till en ny skolkultur och samspekar med andra barn. Forskning om maktordningar och hierarkier är också av relevans för att besvara studiens andra frågeställning.

Forskning om språk och miljö lyfts fram, vilket kan förankras i analysavsnittet om kultur, språk och relationer, men också vara ett stöd för att besvara studiens första frågeställning. Forskning kring interkulturella miljöer kan knytas an till avsnittet om miljö i analysen och för att besvara studiens första frågeställning. Studiens tredje frågeställning om hur svenska som andraspråkslärares kompetens kan tillämpas i arbetet med nyanlända barn på fritidshemmet, tas upp vid olika tillfällen i analysen och återkopplas i sammanfattningen av resultat och analys.

2.1.2 Skolledare och pedagoger om nyanlända barn och mångkulturella skolor

Ljungberg (2005) framhåller att skolan har en viktig uppgift i att bemöta och diskutera olika former av kategoriseringar. Skolledningen bör vara övertygad om hur och varför något behöver utvecklas och att det på ett tydligt sätt förankras hos pedagoger, barn och föräldrar för att möta och kunna utveckla alla barn i verksamheten. Ett för stort fokus enbart på det svenska språket riskerar att hämma barns lärande och utveckling. När det verbala språket inte räcker till behövs de vuxnas fantasi, intresse och engagemang. Det är viktigt att förstå olika normer, värden, relationer samt språk och hur dessa kan skilja sig åt hos barn som kommer från olika länder (Ljungberg, 2005).

Etnicitet och mångkulturalitet diskuteras även av Gruber (2007) som har undersökt hur pedagoger på olika skolor förhåller sig till kulturella skillnader. De skillnader som skapas i skolan mellan olika barn, måste ses från varje barns sammanhang, livsvillkor och bakgrunder. Många faktorer kring barnet och samhället måste samverka för att förstås. Personal på skolorna uppvisar svårigheter kring att själv synliggöra hur de skapar olika villkor för barnen, vilket kan förklaras med otillräckliga kunskaper. Personal har många gånger svårt att kringgå förutfattade meningar. Barnen tillskrivs ofta olika utvecklingsmöjligheter baserat på deras kulturella ursprung. Med det menas att beroende på vilket land barnet kommer ifrån, har/får barnet olika möjligheter att lyckas (Gruber, 2007).

Skolledares och pedagogers viktiga uppgift på skolor lyfts också fram av Lahdenperä (1997). En tydlig ansvarsfördelning och en bred repertoar av olika förhållningssätt måste prioriteras hos skolledare. Det är viktigt att skolledare ser till att interkulturella läroprocesser sker och att pedagogiska möten ska kunna förstås ur olika människors perspektiv på skolan. Med interkulturella läroprocesser menas att barn från olika länder får lära för, av och med varandra. Det kan vara viktigt att barn i får använda sina praktiska erfarenheter i lärandet (Lahdenperä, 1997). Enligt Fjällhed (2013) är en framgångsfaktor att lyssna på barns egna tankar samt tillvara och aktivt fokusera på elevernas tidigare kunskaper. Brist på kännedom kan leda till konsekvenser som impulsiva handlingar och improvisation. Förberedelser för barngruppen betonas som en möjlig metod för effektiv integrering där det skapas en förståelse för det nya barnet. En fadderverksamhet kan verka som stöd både språkligt och socialt. Det är också viktigt att det finns tillgång till tolk när barnet börjar. En utgångspunkt för pedagoger kan vara att skapa en medvetenhet om KASAM – känslan av sammanhang, vilket fokuserar på barnen ur ett hälsoperspektiv och belyser aspekter som begriplighet, hanterbarhet och meningsfullhet (Fjällhed, 2013).

2.1.3 Nyanlända barns perspektiv och samverkan med vårdnadshavare

Språklig trygghet kan verka som en grogrund för nyanlända barns identitetsbyggande och spela en betydelsefull roll under barns första skolår (Wigg, 2008). Skowronski (2013) belyser barns identitetsskapande men också hur maktordningar och hierarkier kan skapas mellan barn. Om nyanlända barn placeras in i fack kan det begränsa deras förutsättningar, vilket kan leda till att barnen skuldbelägger sig själva och undviker socialt samspel. Barn upplever delvis en trygghet av att arbeta i segregerade grupper där det finns en förståelse och ett gemensamt verbalt språk, medan andra upplevde det motsatta. Direkt integrering kan vara att föredra för att hitta mönster i barns samspel, men också för att bygga relationer där barnen känner att de utvecklas. När barn kommer till en ny skolkultur är samverkan med föräldrarna en viktig ingång till barns lärande (Skowronski, 2013).

Bouakaz (2007) menar att vårdnadshavare måste upprätthålla en kontinuerlig dialog med pedagoger på skolorna. En god kontakt behövs för att utveckla ett verkningsfullt arbetssätt och för att minimera eventuella otydligheter, vilket också ställer krav på en lyhördhet från skolpersonal. Språket framhålls som dock ett hinder i kommunikationen. Vårdnadshavare tenderar emellertid att uppvisa rädslor kring att deras barn skulle förlora sin etniska och kulturella bakgrund när de leker med andra barn från andra länder. Vårdnadshavare i Bouakaz studie var dock välvilligt inställda till att organisera olika aktiviteter i skolan för att skapa ett kulturellt utbyte och en gemenskap. Bunar (2001) har funnit ett mönster i sin forskning som visar att det finns brist på en ömsesidig tillit mellan pedagoger och vårdnadshavare. Att problematisera begreppet inkludering och dess olika innebörder måste betonas. Inkludering kan tolkas ur flera perspektiv i olika situationer (Bunar, 2001). Pedagoger måste lägga fokus på vad det nyanlända barnet faktiskt behöver. Det är viktigt att barnen själv får komma till tals om vad de är bra på (Bunar, 2016).

2.1.4 Språk och miljö

Lunneblad (2013) poängterar att pedagogisk forskning om nyanlända i såväl förskola som skola har dominerats av frågor kring språkinläring och flerspråkighet. Betydelsen av modersmål och förberedelseklasser framhålls. Lunneblad (2006) menar att arbetet med nyanlända är komplext. Pedagoger kan ha svårt att förstå och hantera kulturella möten när barn kommer från olika länder i barngrupperna. Det förefaller problematiskt att pedagoger inte är överens om hur arbetet med nyanlända bör se ut, vilket kan skapa osäkerhet hos barnen och kräver ett mer konkret arbete med att skapa en medvetenhet kring verksamheten (Lunneblad, 2006). Lunneblad (2013) betonar hur viktigt det är att se nyanlända barn som barn med individuella behov, precis som andra barn. Begreppet interkulturell pedagogik behöver förstås. Med interkulturell pedagogik menas att verksamheten ska anpassas så att barn från olika länder ska kunna hitta en gemenskap. Ett fokus bör läggas vid att

betona och arbeta med fenomen som ömsesidighet, respekt, tolerans och jämlikhet, vilket är betydelsefullt för att barn också ska utveckla sitt verbala språk.

Även Evaldsson (2002) skriver att det är av största vikt att skolan arbetar för att sociala och språkliga gränsdragningar ska upplösas, varvid flerspråkighet kan användas som en resurs. Det är viktigt att pedagoger framhåller kulturella skillnader som en självklarhet och på ett naturligt sätt för barnen. Barnen kan lära av varandra, vilket kan motverka exkludering. Lahdenperä (2004) menar att goda språkliga interkulturella miljöer är viktiga för barns språk- och kunskapsutveckling, vilket kan skapa goda sociala och fysiska miljöer. Miljön spelar en viktig roll för barns uttryck och samspel. Kontroll, effektivitet och tydliga verksamhetsplaner måste eftersträvas. Modersmållärare är en viktig resurs för att barnen, framförallt till en början, ska uppleva trygghet och känna meningsfullhet. Vikten av att barn tidigt ska konfronteras med olika sätt att tänka och handla betonas (Lahdenperä, 2004).

2.1.5 Internationella utblickar

I en globaliserad värld influerar samhällen varandra – internationell forskning om nyanlända är inget undantag. Bunar (2010:6) framhåller att olika länder definierar nyanlända på olika sätt, vilket skapar en viss problematik i avseende på att göra mer djupgående jämförelser. Fördelaktigt är om nyanlända barns närvaro på skolan kan avdramatiseras genom att pedagoger delger information till andra barn och deras föräldrar. Tydligt socialt och fysiskt stöd ska ges tidigt till både pedagoger och barn (Bunar, 2010:6).

Hoppey och McLeskey (2013) menar att skolledarens roll är avgörande för huruvida skolans arbete med nyanlända blir effektivt. Tre övergripande strategier för skolledare framhålls; tillit till olika pedagogers kompetens och deras idéer och att ett fokus riktas mot barnens process på väg mot deras mål. Genom fortbildning ska pedagogerna också ges möjligheter att utveckla sitt ledarskap och kunna inta olika pedagogiska förhållningssätt (Hoppey och McLeskey, 2013). Szente m.fl. (2006) menar att ett fokus också måste riktas mot barns tidigare skolbakgrunder. Tillgång till tolkar kan utveckla barns kommunikationsmöjligheter. Anderson (2001) framhåller hur viktigt det är att arbeta lyhört och att utveckla arbetet med att på olika sätt erkänna och bekräfta de nyanlända barnen. Short (1999) poängterar mycket grupp- och värderingsövningar för att utveckla barns samspel och flerspråkighet.

Ricucci (2008) menar att en samverkan med hemmet kan vara till hjälp med att kartlägga barns tidigare erfarenheter. I kartläggningen är det till fördel om barns delaktighet får ta plats. Perumal (2015) betonar att skolans olika elevaktiviteter är betydelsefulla för barns möjlighet till inflytande. Aktiviteterna är viktiga när barnen kommer till ett nytt land och för att där skapa en tillhörighet.

2.2 Teoretisk förankring

Här motiveras och argumenteras en för studien teoretisk förankring. Den teoretiska förankringen tar utgångspunkt i ett sociokulturellt perspektiv, ett interkulturellt perspektiv, Bourdieus teori om makt, kulturella kapital och sociala fält samt Scheffs teori om sociala band.

2.2.1 Sociokulturellt perspektiv

Ett sociokulturellt perspektiv på lärande och utveckling bygger på samspel i sociala och kulturella sammanhang. Sociokultur grundar sig på Vygotskijs teori om att människor utvecklas i samspel med sin omgivning, där språket är centralt. Språket är viktigt för att utveckla människors tänkande och kommunikation (Vygotskij, 1934/1999). Mediering kan fungera som ett stöd för det nyanlända barnet och kan förklaras som att människor behöver använda olika resurser för att utveckla sitt tänkande och handlande (Vygotskij, 1995). Pedagoger behöver ha kunskaper om barns olika kulturella referensramar och tro på barns kompetens, drivkraft, samt utgå från barns starka sidor (Vygotskij, 1934/1999). Enligt Bråten och Thurmann-Moe (1998) framhålls zonen för proximal utveckling inom det sociokulturella perspektivet på lärande. Genom att ta den proximala utvecklingszonen i beaktande och titta över olika gruppkonstellationer, kan pedagoger se till att barn ständigt utmanas och medverka i skapandet av olika lärandesituationer (Bråten och Thurmann-Moe, 1998).

I John Deweys pragmatiska teori betonades ett praktiskt lärande för att utveckla barns förståelse och kunskap om olika saker. Enligt Dewey var kunskapandets process av stor vikt. Aktiviteter som får utövas praktiskt, kan i sin tur även utveckla teoretiska kunskaper och det verbala språket. I aktiviteterna ska barnens intresse fokuseras (Dewey, 1999). Enligt Dewey (1999) har skolmiljön en betydelsefull funktion för barns lärande genom att skolan tillhandahåller en enkel miljö där barn trivs och deras behov får utvecklas. I miljöerna ska barn ges möjligheter att tillsammans med pedagoger experimentera och reflektera kring olika aktiviteter och förhållningssätt. Barns lärandeprocesser underlättas om det finns en god funktionalitet i miljön och en estetik som är tilltalande. (Dewey, 1980).

Vi har motiverats till att använda Vygotskijs teori för att förstå hur nyanlända barn kan utvecklas på fritidshemmet, vilket kan kopplas till frågeställningen om vilka upplevelser nyanlända barn har av fritidshemmet. Deweys teori om aktivitetspedagogik, kan också kopplas till studiens syfte att undersöka hur svenska som andraspråkslärares kompetens kan tillämpas på fritidshemmet. Dewey förde resonemang kring miljöns betydelse för barns utveckling, vilket tillsammans med aktivitetspedagogiken, kan kopplas till syftet att undersöka metoder för integrering.

2.2.2 Interkulturellt perspektiv

Begreppet interkulturell kan beskrivas som en interaktion mellan människor från olika kulturer. Det är viktigt att interkulturalitet tar utgångspunkt från skolledares, pedagogers samt barns förståelse och erfarenheter (Lorentz och Bergstedt, 2006). Med ett interkulturellt skolledarperspektiv behövs tydlig organisationsförmåga samt kulturkompetens. Vikten av att göra utbyten som skolledare i andra kulturer framhålls (Lahdenperä, 2004). Eklund (2008) menar att i ett interkulturellt perspektiv är det viktigt att låta olika värden, normer och livsstilar utvecklas tillsammans. Hon poängterar för perspektivet fyra viktiga lärandekomponenter, vilka är:

Kulturkompetens: Att synliggöra den egna kulturens dolda och omedvetna värderingar samt öka förståelsen för andra kulturella värderingar.

Demokratiskt förhållningssätt: Att fostra till tolerans och respekt samt förebygga fördomar, mobbning och diskriminering, det vill säga demokrati- (medborgar-) fostran och beaktandet av de mänskliga rättigheterna. Kritiskt tänkande och möjlighet att påverka.

Tillgång till samhällspråket: Att den enskilda eleven, oavsett bakgrund, ges reella möjligheter att få tillgång till och utveckla samhällets språk, svenska, inom alla domäner. För elever med annat modersmål än svenska tillförsäkras detta oftast genom undervisning i svenska som andraspråk.

Modersmåls erkännande. Att den enskilda eleven, oavsett bakgrund, ges reella möjligheter att bevara och utveckla modersmålet samt använda det som ett redskap för lärande (Eklund, 2008, s 120).

Det interkulturella perspektivet är av relevans i studien för att förstå hur kunskap och lärande kan och behöver belysas från olika perspektiv, vilket kan kopplas till syftet att undersöka olika tillvägagångssätt för integrering. Perspektivet kan användas för att synliggöra hur pedagoger kan lyfta fram kulturella skillnader på ett positivt och utvecklande sätt. I perspektivet framhålls hur barns flerspråkighet kan utvecklas, vilket kan kopplas till frågeställningen om hur svenska som andraspråkslärares kompetens kan användas i fritidsverksamheten.

2.2.3 Bourdieu

Enligt Pierre Bourdieu skapas människors handlingsmönster genom att tankar och aktiviteter (habitus) ständigt förändras på de sociala fält och platser där människor agerar (Bourdieu, 1999). Habitus beskrivs som ett system som människan handlar och tänker utifrån i förhållande till tidigare erfarenheter. Habitus kan påverkas av en social hierarkisk indelning som styrs av exempelvis etnicitet, genus och klass, vilket betyder att barns möjligheter har en tendens att begränsas utifrån vem barnen är och var de kommer ifrån (Bourdieu, 1991).

För att nå olika positioner inom ett fält, kan människor behöva olika former av kapital (Bourdieu, 1991). Bourdieus (1999) syn på vad som sker på ett socialt fält kan liknas vid ett spel. För att få tillträde till ett fält måste ”reglerna” först accepteras och som ny på ett fält kan individen i fråga

behöva investera någonting för att få komma in. Alla har inte samma chans att kunna spelet lika bra som andra i förhållande till att olika habitus värderas olika i beaktande av vad som sker på det sociala fältet. De olika miljöer som barn befinner sig i påverkar deras förhållningssätt och beteende. Att pedagoger i större utsträckning måste synliggöra barnens samspel är viktigt för att kunna bryta de maktordningar som kan skapas utifrån kulturella tillhörigheter (Bourdieu, 1999).

Bourdieus teori är behjälplig i studien för att förstå situationer som nyanlända barn kan ställas inför i ett större socialt samspel. Genom teorin kan det skapas en förståelse kring hur makt, hierarkier och kategoriseringar kan ta sig uttryck, vilket kan kopplas till vårt syfte att undersöka makt och hierarkier på fritidshemmet.

2.2.4 Scheff

Thomas Scheff (1997) framhåller att sociala band är viktigt för välbefinnande och i identitetsskapandet. Sociala band framgår inte alltid fysiskt, utan kan behöva uppfattas i förhållande till människors känslor, tankar och målsättningar. Stolthet och skam är känslor som får människor att anpassa sig till varandra. Stolthet, å ena sidan, signalerar att de sociala banden till andra fungerar, där förståelse och lyhördhet för andra är tydliga signaler. Ömsesidig stolthet handlar om att uppskatta varje människas värde. Skam, å andra sidan, kan ge indikationer på att banden är hotade och mindre välfungerande. Om människor förnekar skamkänslor kan relationer försämrans. Människor måste erkänna skamkänslorna för att kunna reparera hotade band samt se värdet i goda relationer. Sociala band är föränderliga och måste tolkas efter vilken situation som råder och i relation till de människor som det gäller. Banden kan upprätthållas, stabiliseras, hotas, repareras eller klippas av (Scheff, 1997).

Aspelin (2010) framhåller att det i Scheffs teori betonas begrepp som kommunikation, samklang och differentiering. Samklang handlar om respekt och ömsesidighet i både verbala och icke-verbala situationer. Emotionell samklang kan formas genom icke-verbal kommunikation medan kognitiv samklang främst utvecklas verbalt. Hög grad av samklang skapar stabila sociala band. Differentiering handlar om balansen mellan närhet och distans i en relation (Aspelin, 2010). Scheff (1990) menar att om föräldrar ofta är frånvarande i relationen med sina barn, kan det leda till en ambivalens. Med ambivalens menas en kluvenhet som kan ta sig uttryck hos barn senare i livet. Om kommunikation i en barngrupp saknas, misslyckas pedagoger med att genomföra ett bra arbete. Barnen förstår inte pedagogernas avsikter medan pedagogerna inte uppfattar barnens åsikter (Scheff, 1990).

Scheffs teori om sociala band används för att kunna tydliggöra och förstå relationer mellan barn, barn och pedagoger samt mellan pedagoger och vårdnadshavare. Teorin kopplas till studiens syfte att undersöka makt och hierarkier. Genom att förstå hur sociala band är föränderliga, kan det vara ett tillvägagångssätt för skolledare och pedagoger att finna olika sätt att integrera barnen i verksamheten.

Vi har nu motiverat och redogjort för valda teorier. Teorierna har både likheter och skillnader. Vi finner en koppling mellan teorierna och hur de kan användas i arbetet med att integrera nyanlända barn på olika sätt. Teorierna kan vara till hjälp för att tolka och analysera informanternas utsagor.

3. Metod

I föreliggande kapitel motiveras och diskuteras studiens metod. Det redogörs för studiens upplägg av urval och genomförande samt forskningsetiska överväganden. Brinkkjaer och Høyen (2013) menar att metodologiska ställningstaganden är viktiga för att motsvara studiens syfte och för att kunna besvara frågeställningarna.

3.1 Metodval och metoddiskussion

Efter överväganden har vi valt att använda en kvalitativ undersökningsmetod. I studien används både strukturerade och semistrukturerade intervjuer. Kvale och Brinkmann (2014) menar att den kvalitativa intervjun försöker skapa en mer djupgående förståelse kring ett ämne från informantens synvinkel. Intervjumiljön är något som både Kvale och Brinkmann (2014) och Alvesson och Sköldberg (2008) betonar som en viktig aspekt för att skapa trygghet för informanten. Den kvalitativa metoden har en mer öppen tolkningsram, vilket är en fördel gentemot den kvantitativa (Bryman, 2011). En fallgröp med intervjumetoden är att intervjuaren kan ha en "dold agenda" (Alvehus, 2013). Med "dold agenda" menas att intervjuaren alternativt informanten på förhand kan ha bestämt vad som ska sägas och att det kanske inte bygger på informantens egna tankar och åsikter. Den "dolda agendan" kan påverka båda parter negativt, genom att svaren vinklas efter vad de kanske egentligen vill uppnå med sitt deltagande.

Syftet med den kvalitativa intervjumetoden är att skapa utrymme för flexibilitet så att följdfrågor kan ställas. Informanten får således en större frihet i att utforma sina svar på ett eget sätt (Bryman, 2011). Genom den strukturerade och semistrukturerade intervjumetoden utgår vi ifrån frågescheman som för de olika informanterna behandlar samma teman. Förståelse för informanten och förkunskaper i ämnet, kan vara viktigt för att kunna tematisera intervjun (Kvale och Brinkmann, 2014). Samtidigt är det viktigt att teoretiska utgångspunkter inte styr den empiriska insamlingen under intervjun (Alvesson och Sköldberg, 2008). Den strukturerade intervjumetoden kan te sig strikt gentemot informanten, vilket å ena sida kan ge tydliga och konkreta svar och motverka att samtalen inte "svävar" för långt bort från ämnet. Å andra sidan ges inte informanten lika stor möjlighet att vara med och styra intervjun (Bryman, 2011).

I ett första skede var avsikten att kombinera två metoder. Fördelen med att blanda olika metoder är exempelvis möjligheten till triangulering, som handlar om att belysa ett problem ur olika synvinklar, vilket kan betyda högre validitet för undersökningen (Bryman, 2011). Observationsmetoden väljs bort då det kan förhålla sig svårt att observera skolledares arbete tydligt och konkret (Alvehus, 2013).

Många nyanlända barn kan ha varit på skolan en längre tid och redan anslutit sig till olika sociala gemenskaper, vilket gör att metodens trovärdighet kan ifrågasättas.

3.2 Urval

I föreliggande studie har vi haft för avsikt att intervjua två skolledare, en lärare, tre pedagoger och tre nyanlända barn på två olika skolor. Kvale och Brinkmann (2014) menar att ett större antal kvalitativa intervjuer kan göra det svårt att intervjua informanterna mer djupgående. Valet av informanter baseras på deras olika positioner och funktioner i verksamheten, för att försöka få en helhetsbild av arbetet med nyanlända. En variation av informanter inom det kvalitativa urvalet kan vara att föredra (Trost, 1997).

Årskurs två och tre är de valda åldersgrupperna. Vi tror att dessa barn har förmågan att förstå innebörden, kunna ge utvecklande svar och känna meningsfullhet med studien. Urvalet är strategiskt gjort då vi delvis känner till de miljöer som ska undersökas (Alvehus, 2013). Urvalet blir också målinriktat såtillvida att utbildad personal på skolorna är begränsat, likaså antalet nyanlända barn som går på fritidshem (Bryman, 2011).

Intervjuerna genomfördes på två olika skolor för att försöka få olika infallsvinklar från informanter som arbetar i olika skolkommuner. Den ena skolan har tilldelats det fiktiva namnet Solskolan och ligger belägen i ett ytterområde till en ort i södra Sverige. Den andra skolan, som har fått det fiktiva namnet Månskolan, är placerad i en förort till en stad i södra Sverige. Skolorna bedriver verksamhet från förskoleklass till årskurs sex. Skolorna är också av mångkulturell karaktär, vilket har motiverat oss till att använda skolorna i studien.

Det finns å ena sidan en fördel med att vi till en viss del har förkunskaper kring verksamheterna och kännedom om informanterna. Samtalen kan böttna i trygghet och ömsesidighet, vilket kan leda till djupare samtal. Å andra sidan kan undersökningen färgas av våra erfarenheter. Vårt val styrks därför av att vi båda deltar vid intervjuerna, varav en av oss går in i intervjun som något mer omedveten om informanten.

En mer ingående beskrivning av informanterna presenteras i nedanstående tabell, för att läsaren enklare ska kunna sätta in analytiska resonemang i ett sammanhang.

	Fiktivt namn	Aktör och befattning	Skola	Information om informant
1	Margot	Skolledare	Månskolan	Margot har 15 års yrkeserfarenhet som skolledare.
2	Marie	Fritidspedagog	Månskolan	Marie har 21 års yrkeserfarenhet som fritidspedagog.
3	Melissa	Barn	Månskolan	Melissa är 9 år och har varit i Sverige i 3 år.
4	Samira	Barn	Solskolan	Samira är 8 år och har varit i Sverige i 1 år.
5	Sebastian	Barn	Solskolan	Sebastian är 8 år och har varit i Sverige i 2 år.
6	Selma	Förskollärare	Solskolan	Selma har 12 års yrkeserfarenhet, främst inom förskola. Numera sker arbetet i förskoleklass och på fritidshem.
7	Signe	Skolledare	Solskolan	Signe har 14 års yrkeserfarenhet som skolledare och har tidigare arbetat som lärare.
8	Susanne	Fritidspedagog	Solskolan	Susanne har 3 års yrkeserfarenhet som fritidspedagog.
9	Sylvia	Lärare	Solskolan	Sylvia har 17 års yrkeserfarenhet som lärare. I flera år har hon arbetat med svenska som andraspråk och med nyanländas språkutveckling.

3.3 Genomförande

Via mejl tillfrågades skolledare, fritidspersonal och lärare på de valda skolorna om intresse att medverka i studien (se bilaga II). Barnen och deras vårdnadshavare tillfrågades muntligt och delgavs också en samtyckesblankett (se bilaga I). Härefter konstruerades intervjuguiden utifrån de diskussioner som förts kring möjliga frågor och teman. Vi försökte ta hänsyn till hur guiderna kunde utformas för att anpassas till respektive informant (se bilaga III-VI). Enligt Kvale och Brinkmann (2014) kan en intervjuguide struktureras på olika sätt, så länge den är ett stöd för intervjun. Intervjuguiderna skickades ut till de vuxna informanterna med vetskapen om att det kan påverka svarens tillförlitlighet. Å ena sidan vet vi inte om informanten kan ha diskuterat intervjuguiden och möjliga svar med andra. Å andra sidan framhölls en önskan från flertalet informanter om att kunna förbereda sig på ämnet för att kunna bidra med informationsrika svar. Vi var noga med att poängtera informantens inflytande och att hen skulle få vara med och styra över de resonemang som förs, likaså att andra frågor kunde bli aktuella under intervjuens gång.

Redan från start var vi fast beslutna om att genomföra intervjuerna tillsammans. Trost (1997) menar att två samspelade intervjuare kan vara att föredra. Att vi är två som intervjuar kan dels fungera som ett stöd för varandra. Dels också för att hitta olika ingångar till intervjuens frågor och teman. Å andra sidan, sett till informantens situation, finns risken att hen upplever ett maktövertagande där informanten kan hamna i underläge, vilket vi ville undvika. En av oss hade huvudfokus på att intervjuas. Den andra förde anteckningar – dock med ett visst förbehåll om att det kunde skifta. Intervjuerna tog plats i olika miljöer. Avsikten var att informanterna skulle känna sig trygga och ostörda, vilket vi upplevde

genomsyrade intervjuernas förfarande och det resultat som framkom.

Vid intervjutillfällena användes ljudupptagning genom en diktafon och kortare anteckningar för att kunna säkerställa och gå tillbaka till det som sagts. Vid två tillfälle valde informanten att inte spelas in. Det kan vara till informantens fördel att veta att det som sagts i efterhand kommer att uppfattas korrekt och efter informantens egna ord. Å andra sidan kan inspelningen vara ett störningsmoment för informanten och kännas som en begränsning i hur öppen informanten kan vara (Trost, 1997). Risken med att föra anteckningar är att det öppnar upp för alternativa tolkningar som kanske inte stämmer överens med informanternas utsagor (Alvehus, 2013). Intervjuernas tidsomfattning styrdes till största del av informanten för att inte skapa någon tidsstress och tvinga fram svaren. Intervjutiden kom att variera, men tog mellan 20-50 minuter.

Vi valde att förhålla oss till Kvale och Brinkmanns (2014) råd om hur viktig orienteringen av frågorna är, liksom vilka frågor som får inleda intervjun. Med orientering menas i vilken följd som frågor och teman tas upp. En variation av inledande, uppföljnings- och sonderande frågor kom att användas, vilket Kvale och Brinkmann (2014) menar kan skapa en bra rytm i samtalen. Barnen fick under intervjuerna avslutningsvis rita och måla en bild som skulle beskriva "deras" fritidshem, vilket vi ansåg skulle kunna vara ett sätt att få fram tankar och känslor som barnen inte ville delge inför oss och diktafonen. Barnens illustrationer stämde överens med deras resonemang, varför vi valde att inte vidareutveckla illustrationerna i förhållande till analysen.

Transkriberingen av det empiriska materialet kom att ske tillsammans för att undersöka om vi uppfattade informanternas utsagor likadant. Vid lyssnandet av intervjuerna plockades enbart de delar ut för transkribering som ansågs ge bäring åt analysen. Inför analysen försökte vi förhålla oss till de teman vilka vi förhöll oss till i intervjuguiderna för att skapa en röd tråd i analysen. De transkriberade intervjuerna uppmättes till dryga 1 timme och 40 minuter. Intervjuerna där det fördes anteckningar istället för ljudupptagning uppmättes till dryga 60 minuter.

Tidigare forskning kring nyanlända barn på fritidshemmet förhöll sig begränsat i forskningsinventeringen. Därför har vi fokuserat på forskning om nyanlända utifrån förskolans och skolans kontext. I analysen har dock avsikten varit att vinkla resultaten från forskning och teori, så att de resonemang som kommer till uttryck även kan appliceras på fritidshemmets verksamhet.

Trost (1997) menar att kvalitativa studier är svåra att både generalisera och reproducera, vilket gör det svårt att använda termer som reliabilitet och validitet. De nyanlända barnen har unika bakgrunder och arbetssätten kan också skilja sig mellan olika informanter och skolor. Bryman (2011) skriver att kriterier som trovärdighet och pålitlighet bättre lämpar sig för kvalitativa undersökningar. Pålitligheten har tagits i beaktande genom att vi inför informanterna har redogjort för studiens

process. Gällande intervjuerna med de nyanlända barnen, har vi utgått ifrån områden i forskning anses viktiga i förhållande till integrering samt barns lärande och utveckling, vilket kan styrka trovärdigheten. Något som vidare kan styrka både trovärdigheten och pålitligheten är att intervjuerna och utskrifterna av intervjuerna har gjorts gemensamt (Kvale och Brinkmann, 2014).

3.4 Forskningsetiska överväganden

Vetenskapsrådet (u.å) har tagit fram riktlinjer för att i forskning säkerställa individers integritet. Riktlinjerna inbegriper fyra grundläggande krav, vilka vi har förhållit oss till i studien. Kraven diskuteras i förhållande till studiens planering och genomförande. Kraven är:

- **Informationskravet**, som handlar om att berörda parter ska informeras om syftet med den aktuella studien (Vetenskapsrådet, u.å).

Under processens första skede informerades och tillfrågades barnen muntligt för att nå dem på ett tydligt och konkret sätt. Barnens vårdnadshavare informerades och tillfrågades om studiens syfte genom en samtyckesblankett (se bilaga I). Ett informationsbrev delgavs skolledare, fritidspedagoger och lärare där studiens vad, hur, varför och vilka presenterades liksom våra etiska ställningstaganden (se bilaga II).

- **Samtyckeskravet**, som handlar om att deltagarna i den aktuella studien själva har rätt att bestämma över sin medverkan (Vetenskapsrådet, u.å).

Vid intervjutillfällena framhölls informanternas frihet om deras rättigheter i att inte behöva berätta något de inte ville. Vi informerade om att de inte behövde bli inspelade, samt att de fick avbryta intervjun närhelst de kände för det. Vid två intervjutillfällen valde informanterna att undvika ljudupptagning, vilket ställde krav på oss som intervjuade att se till att deras svar dokumenterades noggrant, för att sedan framföras på ett korrekt sätt.

- **Konfidentialitetskravet**, som handlar om att deltagarnas personuppgifter i studien ska förvaras på ett sådant sätt att obehöriga inte ska kunna ta del av dem. (Vetenskapsrådet, u.å).

Det empiriska materialet har fångats upp genom diktafon och korta anteckningar. Det har informerats om vilken information som är tillgänglig för vem (Kvale och Brinkmann, 2014). Informanterna har tilldelats ett fiktivt namn med vilket de benämns i studien. Redan i planeringen togs det hänsyn till vikten av att avidentifiera vissa uppgifter hos informanterna som inte är av relevans för analysen (Trost, 1997). De nyanlända barnen kan exempelvis ha skyddad identitet. De skolor och informanter vilka deltar i studien är något vi också valt att skydda för obehöriga.

- **Nyttjandekravet**, som handlar om att insamlade uppgifter om enskilda personer endast får användas i den aktuella studien (Vetenskapsrådet, u.å).

Att det insamlade materialet endast kommer användas i syftet att genomföra examensarbetet är information som delgivits informanterna. Ljudfilerna raderas och anteckningarna förstörs efter att arbetet har publicerats. Under planeringen av intervjuerna och i beaktande av ett etnicitetsperspektiv, framkom möjligheten att kunna använda tolk under intervjun. Fördelen med tolk är att informanten kan känna språklig och social trygghet och därigenom lättare förstå intervjuens innehåll, vilket kan öka både trovärdigheten och pålitligheten. Å andra sidan ställs det krav gentemot tolken, där det kan vara svårt för barn att inta rollen som tolk om förkunskaper inte finns. Vid en intervju användes tolk. Tolkens vårdnadshavare informerades, likaså barnet om vikten av ett etiskt förhållningssätt och dess innebörd (Vetenskapsrådet, 2011).

4. Resultat och analys

I föreliggande kapitel redogörs det för resultatet av intervjuerna. Analysen innehåller fem avsnitt, vilka baseras på olika teman. Varje avsnitt inleds med en redogörelse för vilken/vilka frågeställningar avsnittet berör. Avslutningsvis görs en sammanfattning utifrån studiens frågeställningar, vilka är:

- Hur och med vilka metoder arbetar/ vill skolledare och fritidspersonal arbeta med nyanlända barn i fritidshemmet?
- Hur upplever fritidspersonal makt och hierarkier när nyanlända barn börjar på fritidshemmet?
- Hur kan svenska som andraspråkslärares kompetens tillämpas i arbetet med nyanlända barn i fritidshemmet?
- Vilka upplevelser har nyanlända barn av fritidshemmet?

4.1 Kultur, språk och relationer

I avsnittet redogörs det för kultur, språk och relationer utifrån pedagogers, skolledares och lärares perspektiv. Nyanlända barns uppfattningar om kultur, språk och relationer behandlas. Avsnittet kopplas till första och tredje frågeställningen: Hur och med vilka metoder arbetar/vill skolledare och fritidspersonal arbeta med nyanlända barn på fritidshemmet? Hur kan svenska som andraspråkslärares kompetens tillämpas i arbetet med nyanlända barn på fritidshemmet?

Margot framhåller sina tankar om integrering av nyanlända barn ur ett skolledarperspektiv såhär:

Vi har ingen förberedelseklass. Det finns både för- och nackdelar med förberedelseklasser för nyanlända barn. Genom förberedelseklassen kan barnen känna trygghet. Skolledare ska se till att barnen får en direkt klasstillhörighet. Det är viktigt för identiteten, det utmanar också barnens språkutveckling och skapar nya kamratrelationer. På en mångkulturell skola är det viktigt med en god mix av allt. (Margot, 2016-01-27)

Margot betonar att inkludering och förberedelseklasser kontra direkt klasstillhörighet kan ses ur olika perspektiv. En lyhördhet till inkludering behövs för att kunna stärka nyanlända barns språk och relationer. Margot upplever att dagens mottagningsenhet är resurseffektivt för kartläggning av nyanlända barns tidigare erfarenheter och kunskaper. Ricucci (2008) framhåller också vikten av kartläggning vid ett tidigt skede. För att resursen ska vara gynnsam för barnet så krävs det dock att hen får inflytande i kartläggningens process. Baserat på Margots resonemang, anser vi att det finns en god möjlighet i att liknande procedur kan och bör tillämpas även på fritidshemmet. Genom att pedagoger ser till att barn med ursprung från olika länder får genomföra olika aktiviteter tillsammans, kan barn vara med och skapa en samhörighetskänsla. En god samhörighetskänsla kan gynna barns språkutveckling.

Margot liksom Signe, skolledare på Solskolan, menar att det kan vara fördelaktigt att eftersträva en kulturell mix i personalgruppen för att ge språkligt och socialt stöd. Fördelen med att kunna erbjuda erfarenhetsutbyten och att arbeta med kollegialt lärande framhålls under intervjuerna. Genom utbyten kan det skapas en större förståelse kring barns olika kulturer och hur barn på olika sätt bygger relationer mellan varandra. Lahdenperä (1997) menar att god insyn i andra verksamheter kan skapa en bredare repertoar av förhållningssätt i arbetet med nyanlända.

Lunneblad (2006) menar att pedagoger har svårt att hantera barns kulturella skillnader. Nyanlända barn behöver ses som enskilda individer och inte som en gemensam grupp, vilka per automatik skulle ha samma förutsättningar. För att i större utsträckning kunna fokusera på nyanlända barn som enskilda individer, poängterar Marie att modersmåls lärare bör integreras med pedagogerna på fritidshemmet på ett mer framträdande sätt. Eklund (2008) framhåller poängen med kulturkompetens, vilket kan handla om att öka förståelsen för andra länders kulturella värderingar. Det är viktigt att barn tillsammans utvecklar olika värden och normer. Dock betonar Eklund (2008) att det av skolledare krävs medvetna strategier för interkulturella möten mellan barn och pedagoger. En tolkning är att barn i integrerade grupper kan bli mer toleranta mot olikheter och skapa en förmåga och vilja att se olikheter som en styrka. Vygotskij (1934/1999) menade att barns lärande sker i växelspel med varandra och omgivningen. Barnen kan då tydligare skapa en förståelse för de andra barnens synsätt och perspektiv.

Selma förhöll sig tudelat till att barn med samma etniska ursprung skulle samlas i olika barngrupper. Å ena sidan ansåg hon att det kan skapa trygghet. Å andra sidan kan det leda till att barnen reducerar sina kontaktmöjligheter och relationer till andra barn, vilket kan göra att de inte utmanar sig själv språkligt. Ur ett sociokulturellt perspektiv framhöll Vygotskij (1934/1999) att pedagoger måste ha kunskap om barns kulturella bakgrunder för att kunna använda det som ett stöd i verksamheten. Pedagogerna behövs som förebilder och som samspelepartners till barnen (Vygotskij, 1934/1999). Barn behöver få känna en meningsfullhet i de förhållningssätt som kommer till uttryck och i de dialoger som förs av pedagogerna. Skowronski (2013) belyser också att det bland nyanlända barn finns en delad syn kring huruvida förberedelseklass kontra direkt integrering i en barngrupp är att föredra. Den trygghet som nyanlända barn upplever i förberedelseklasser, måste fokuseras även i integrerade barngrupper. Görs inte det, finns en risk att nyanlända barn stigmatiseras, med effekt att barnen kan dra sig undan socialt samspel.

Enligt Selma bör fokus på fritidshemmets utvecklingsarbete också riktas mot pedagogernas förhållningssätt. ”Vem är jag, vad kan jag bidra med och vad kan jag själv utveckla (Selma, 2016-01-27)?” Pedagogerna präglar barngruppen genom att sätta kulturen på fritidshemmet. Vi ser en koppling till Dewey (1999) som menade att pedagoger tillsammans med barnen bör reflektera över

verksamheten för att den ska utvecklas. För att pedagoger ska kunna styra, vägleda och organisera barns samspel, så ställs det krav på vilka kunskaper pedagogerna besitter (Dewey, 1999). Susanne framhåller också brist på tydlig struktur och metodik i arbetet med nyanlända, vilket kräver att pedagoger får gå på sitt ”sunda förnuft”. Enligt oss styrker det vikten i det resonemang som Selma för. Personal bör både individuellt och kollektivt utveckla sitt pedagogiska förhållningssätt. Fjällhed (2013) menar att ”sunt förnuft”, impulsiva handlingar och improvisationer, i det långa loppet, kan påverka nyanlända barns hälsa och relationsskapande negativt och leda till en avsaknad av stabilitet.

Jag är förstelärare med uppdraget språkutvecklande arbetssätt och lärare i svenska som andraspråk med fokus på nyanlända. Min åsikt att vi vuxna måste skapa en social trygghet direkt, så att det nyanlända barnet känner sig välkommet. Det är grunden för att alla andra bitar ska komma, att t.ex. barnens hälsa också fokuseras. (Sylvia, 2016-01-29)

Läraren Sylvia menar att ett inskrivningssamtal vid barns första kontakt med en ny skolkultur är ett bra sätt för att synliggöra barns tidigare erfarenheter. Szente m.fl. (2006) skriver att en medvetenhet om barns bakgrund är ett viktigt utvecklingsverktyg för pedagogers arbete med barns trygghet. Sylvia framhåller dock vikten av att inte ”rota” för mycket. Baserat på Sylvias resonemang är det viktigt att pedagoger arbetar lyhört med nyanlända. Risken är annars att pedagogernas vetskap om barnens bakgrunder kan verka hämmande för både pedagoger och barnen. Att barnens utvecklingsmöjligheter kan begränsas. Bourdieu (1999) framhöll att föräldrars kapital, exempelvis språket och det sociala, delvis styr barns kapital. Föräldrar har en väldigt stor möjlighet att påverka barns skolgång. Med koppling till Bourdieu (1999) menar vi att pedagoger kan behöva upprätthålla en ömsesidig kontakt med vårdnadshavare för att kunna stödja barns utveckling och utveckla barns olika kapital. Gruber (2007) förklarar att skillnader mellan barn måste ses från varje barns sammanhang, livsvillkor och bakgrunder och att många faktorer således samverkar, vilket måste beaktas.

Sylvia lyfter fram användandet av tolk och fadderskap som möjliga metoder för effektiv integrering. Sylvia menar att fadderverksamhet bör genereras av öppenhet så att alla barn blir medvetna om vad ett fadderskap innebär och varför något barn är utsedd till fadder. Fjällhed (2013) förklarar att fadderskap är något som hela barngruppen bör arbeta med. Maktordningar kan annars lätt skapas i barn relationer. De som inte har fått i uppdrag att vara fadder, kan känna sig exkluderade och mindre viktiga, vilket kan leda till destruktivitet. En intressant aspekt är att det i internationell forskning framhålls att nyanlända barns första kontakt med ny skolkultur bör avdramatiseras (Bunar, 2010:6).

4.1.1 Kompetens och språkutvecklande arbetssätt

Här analyseras skolledares, fritidspersonals och svenska som andraspråklärares uppfattningar om sina kunskaper vad beträffar arbetet med nyanlända och ett språkutvecklande arbetssätt. Avsnittet kopplas till första och tredje frågeställningen: Hur och med vilka metoder arbetar/vill skolledare och

fritidspersonal arbeta med nyanlända barn på fritidshemmet? Hur kan svenska som andraspråkslärares kompetens tillämpas i arbetet med nyanlända barn på fritidshemmet?

Margot poängterar att bristfälliga kunskaper gör det svårt att förankra språkutvecklande stöd och vägledning för personalen på fritidshemmet. I allmänna råd för fritidshemmet (2014a) framhålls skolledares kunskaper som en förutsättning för en stimulerande verksamhet. Hoppey och McLeskey (2013) liksom Lahdenperä (2004) poängterar att kunskapsbrister och brist på organisatorisk förmåga hos skolledare kan resultera i att nyanlända barn på olika skolor får olika förutsättningar, vilket kan bli problematiskt.

Marie menar att en viktig strategi är att tillvarata pedagogernas idéer. ”Ur min synvinkel krävs det mer fortbildning kring kultur- och språkarbete på fritids, både för mig och min personal. Förvaltningschefen är i mitt arbete ett viktigt bollplank” (Margot, 2016-01-27). Marie som är fritidspedagog på samma skola uttrycker dock: ”Jag behöver inte någon mer utbildning. Det är inte på den nivån det ligger. Det handlar om motivation. Jag vill kunna bibehålla min kreativitet och glädje inför barnen” (Marie, 2016-01-27). Det kan uppfattas som en problematik i att Margots och Maries resonemang skiljer sig åt. Enligt oss visar det brist på kommunikation, vilket kan leda till osäkerhet som kan avspeglas i arbetet med barnen. Ljungberg (2005) förklarar att både skolledare och pedagoger upplever begränsat med makt- och handlingsutrymme i verksamheten, vilket kan göra att blir det svårt att skapa struktur och medvetenhet i arbetet på skolorna. Ljungbergs resonemang skulle kunna förklara de otydligheter som framhölls i intervjuerna med Margot och Marie.

Signe på Solskolan har andra erfarenheter kring språkutvecklande arbetssätt, där pedagogerna på ett fritidshem har arbetat med ett projekt kring populärkultur. Hon menar att det kan fungera som inspiration till yrkesverksamma pedagoger på fritidshemmen.

Barnen fick utmana sin kreativitet genom skapande och använda digitala verktyg för att utveckla sitt språk, vilket mottogs positivt av de nyanlända barnen som deltog. Ett viktigt ledord för fritidspedagoger är språklig medvetenhet. Språkmässigt kan fritidshemmet arbeta med berättande. Att sätta ord på saker och skapa ett sammanhang. (Signe, 2016-01-28)

En tolkning av Signes resonemang är att pedagoger behöver förstå att språk och kommunikation kan utvecklas ur olika perspektiv för att möta alla barns behov. Det handlar inte bara om det verbala språket. Signe framhåller att skolans likabehandlingsgrupp kan vara ett viktigt stöd för nyanlända barns relationsskapande. Hon förespråkar ett arbetssätt där fritidspedagoger integreras ännu mer under skoltimmarna för att följa de nyanlända barnens utveckling. Synliggörs barns styrkor, blir det enklare att utmana språket på fritidshemmet.

Jag skulle vilja ha ett språkfritids på skolan för alla nyanlända barn där flerspråkig personal kan vara en hjälp i barns identitetsbyggande. Men vi måste ha mer resurser. Utifrån min synvinkel har vi på skolan som mål att eftersträva ett än mer språkutvecklande fritidshem. (Sylvia, 2016-01-29)

En tolkning av Sylvias resonemang är att fritidspersonal inte är tillräckligt medvetna om hur språk på olika sätt kan utvecklas i fritidshemmet. Enligt Sylvia tappar många nyanlända barn som inte går på fritidshem möjligheter till att utveckla det sociala samspel som deras kamrater bygger upp i skolan. Med koppling till Scheff (1997) kan de sociala banden inte kan upprätthållas på samma sätt om barnen utesluts från fritidsverksamheten, vilket kan leda till skam och utanförskap.

Sylvias kompetens kan på flera sätt användas i fritidsverksamheten. Ett sätt är att synliggöra fritidshemmets språkutvecklande potential via kartläggning av pedagogiska planeringar. Ett annat sätt är att kontinuerligt möta pedagogerna på fritidshemmet och därigenom försöka frambringa den motivation som exempelvis fritidspedagogen Marie eftersträvar. Ett tredje sätt är att samverka med såväl lokala som globala organisationer utanför skolan. Genom denna samverkan kan mångkulturella skolor vara en del i ett kulturellt utbyte. Sylvia exemplifierade ett samarbete med Rädda Barnen som gav positivt resultat där barnen fick skapa serier, diskutera värdegrund genom att titta på bilder och därigenom berika andra delar av sin språkutveckling. Bunar (2001) menar att samverkan med det omgivande samhället är en viktig aspekt i skolans integrationsarbete.

I det praktiska kan det vara enklare att fånga barns intressen, varpå Deweys teori kan appliceras. Dewey (1999) framhöll att aktiviteter som barn fick utöva praktiskt, i sin tur kunde utveckla teoretiska kunskaper och det verbala språket. Baserat på Dewey (1999), menar vi att när ett nyanlänt barn på fritidshemmet försätts i en situation som hen är intresserad av, exempelvis lära sig spela ett spel och förstå dess regler, utvecklas ett ”problem” som barnet behöver lösa. Barnet gör herefter observationer av ”problemet” för att komma på tänkbara lösningar, som sedan prövas och kan leda till att barnet skapar en tydligare förståelse.

Såväl fysisk som social hälsa är viktigt för nyanlända barns språkliga förståelse och gemenskap. Fjällhed (2013) menar att det kan vara viktigt för pedagoger att känna till KASAM, som står för känslan av sammanhang. Om barnen inte finner en språklig begriplighet, kan det bli betydligt svårare att hantera relationer, vilket kan leda till att verksamheten, kulturen på fritidshemmet, inte blir meningsfull för det nyanlända barnet. Vi menar att kultur, språk och relationer kan behöva ses sammanlänkade.

Marie ger ett tydligt exempel på språkutveckling på Månskolans fritidshem, där barn med olika etniska bakgrunder möts: ”Barnen sjunger ofta en egenkomponerad sång tillsammans på alla de språk som finns representerade i barngruppen. Barnen upplevs delaktiga och det skapar en tydlig bild av gemenskap” (Marie, 2016-01-27). Evaldsson (2002) menar att pedagoger behöver lyfta fram värdet

av kulturella skillnader, både i språk och handling, som en självklarhet inför barnen, för att vidare försöka motverka exkludering.

Enligt Margot gör resurssnäva förutsättningar det svårt att bevilja dispens till alla nyanlända barn. Med dispens menas att barn får tillträde till en fritidsplats, trots att föräldrarna inte arbetar alternativt att de är asylsökande. Margot menar att dispens för alla nyanlända barn behöver fokuseras och vara ett uppsatt mål på skolor med kulturell mångfald, då alla barn mer eller mindre är i behov av social träning och att bygga nätverk. Barns sociala utveckling ska inte bygga på föräldrarnas förutsättningar. Fritidshemmet erbjuder mer praktiska och estetiska aktiviteter, vilket enligt Margot kan utveckla nyanlända barns språk och tänkande. Det är viktigt att varje barns framgångsfaktorer lyfts fram (Skolverket, 2014b).

Lunneblad (2013) belyser vikten av att på olika sätt arbeta med begrepp som respekt, tolerans och jämlikhet. Margot lyfter fram skolans trygghetsteam som en motor i värdegrundsarbetet. Hon menar att det finns en målsättning för kontinuerliga kompisamtal och varierade rastaktiviteter, där fritidspersonalen kan bidra med sin kompetens. Ljungberg (2005) poängterar att ett för stort fokus enbart på det svenska språket riskerar att hämma barns lärande och utveckling samt att barns lärande behöver ses ur ett helhetsperspektiv. När det verbala språket inte räcker till behövs de vuxnas fantasi, intresse och engagemang. En tolkning är att Ljungbergs (2005) resonemang om att se barns lärande ur ett holistiskt perspektiv kan tillämpas i fritidshemmet. På fritidshemmet finns det utrymme till informellt lärande genom exempelvis praktiskt-estetiskt skapande, där det vardagliga språket kan utvecklas i barns skapande.

4.1.2 Inte bara verbalt språk?

Här analyseras fler tänkbara metoder för integrering av nyanlända barn på fritidshemmet. Avsnittet kopplas till första frågeställningen: Hur och med vilka metoder arbetar/vill skolledare och fritidspersonal arbeta med nyanlända barn på fritidshemmet?

Det går att utläsa en röd tråd vad beträffar vikten av praktisk-estetiska aktiviteter för nyanlända barn på båda skolorna i studien. Marie lyfter fram kroppsspråk och gester för att skapa en kommunikation, men också hur viktigt det är att barnen får utforska och experimentera på egen hand. En tolkning är att om nyanlända barns tid på fritidshemmet individanpassas, skapas det bättre förutsättningar för pedagogerna att kunna se och höra barnen. Om inte pedagogerna förespråkar en lyhördhet och vågar bjuda på sig själva, kan det förefalla svårt att erkänna, bekräfta och få med sig barnen, vilket Anderson (2001) poängterar. Susanne menar att om pedagoger utmanar barnen och låter dem få prova olika aktiviteter, så utvecklas också barnens identitet. Selma menar att barn genom lek, exempelvis drama och teater, kan utbyta tankar och idéer och samtidigt utveckla sitt språk och sina relationer. Genom

leken kan det skapas konflikter som inte behöver ha en negativ innebörd, utan vilket istället kan ses som en del av barns relationsskapande.

Varför kulturella redskap är viktiga för nyanlända barns utveckling kan förklaras med hjälp av Vygotskijs begrepp mediering. Nyanlända barn kan behöva olika redskap för att nå kunskap som andra barn besitter utan att till en början behöva förstå det verbala språket, vilket Vygotskij (1995) betonar. När de ”kompenseras” med redskapen kan barnen, utifrån sina egna förutsättningar, enklare förstå andra barn, vilket vidare kan bygga relationer. Baserat på Vygotskij, menar vi att det av pedagoger inte bara krävs vetenskap om *vilka* verktyg som kan användas, utan också *hur* verktygen kan användas.

Vikten av att se praktiskt handlande som en ingång till barns lärande och utveckling kan också förklaras genom Deweys teori. Dewey (1999) menade att teoretisk och språklig kunskap kan utvecklas genom att barnen får utforska och experimentera såväl enskilt som tillsammans med andra, för att kunna se samband mellan olika saker. När de nyanlända barnen skapar praktiskt, får barnen en gemensam referenspunkt vilket de till en början inte kanske kan få språkligt. Genom referenspunkten kan barnen sätta ord på saker genom kroppsspråk såsom att peka och gestikulera, vilket vidare leder till att barnen får utveckla sin samarbetsförmåga. ”Vi måste vara frågvisa och låta dem förklara hur de menar, låta dem sätta ord på sina tankar och känslor. Det är barnen som bygger vårt fritids” (Susanne, 2016-02-02). Dewey (1999) förklarade dock att en förutsättning för meningsfull pedagogik är att utgå från barnens tidigare erfarenheter. Susanne menar att det blir svårt, då fritidshemmet sällan delges information kring det nyanlända barnet. Hennes resonemang kan, utifrån vår tolkning, förklara ett bristfälligt forskningsfält och att ”sunt förnuft” därför måste råda.

4.1.3 Nyanlända barns uppfattningar om kultur, språk och relationer

Här analyseras de nyanlända barnens uppfattningar om kultur, språk och relationer på fritidshemmet.

Avsnittet kopplas till fjärde frågeställningen: Vilka upplevelser har nyanlända barn av fritidshemmet?

Vi lekte på ringarna där ute och hon förstod mig för hon kommer från mitt land. Sen visade hon mig sina vänner och vi lekte kaninbjätt. [...] Om jag har slått mig eller så, måste jag kunna prata så att de kan hjälpa mig. (Samira, 2016-01-28)

Alla barn kom under intervjuerna in på språkets betydelse under deras vistelse på fritidshemmet. Såväl Melissa på Månskolan som Sebastian och Samira på Solskolan upplevde att andra barn med samma språkliga bakgrund kom att underlätta deras första tid på fritidshemmet. Wigg (2008) förklarar att språklig trygghet kan verka som en grogrund för barnens identitetsbyggande.

När jag kom på fritids första gången träffade jag en kille som också pratade som mig och han visade mig olika spel på datorn. Han lärde mig trixa med fotboll och då var det fler som lekte med oss, vi pekade och så [...] Att göra nya kompisar är spännande. (Sebastian, 2016-02-02)

När Sebastian började på fritidshemmet fick han spela olika spel på datorn. En kompis fick i uppgift att sitta med och visa honom. En tolkning av Sebastians resonemang är att han upplevde en samhörighet, vilket gjorde att han tillsammans med sin kompis kunde bygga fler kompisrelationer när de senare spelade fotboll. Genom att Sebastian fick ”rätt” stöd vid datorspelandet, kunde han lära sig nya saker och utveckla en del av sitt språkliga kunnande. Stödet som Sebastian fick kan förklaras genom zonen för proximal utveckling som Vygotskij myntade (Bråten-Thurmann, 1998). Fritidspedagogen Susanne påpekade också vikten av att pedagoger ser till att olika gruppkonstellationer kan gagna det nyanlända barnet, så att det skapas en balans mellan trygghet och utmaning. Utifrån ett sociokulturellt perspektiv på barns lärande framhöll Vygotskij vikten av att pedagoger inte alltid behöver delta aktivt i barns uppbyggande av sociala relationer. I vissa situationer ”räcker” det att pedagogerna befinner sig i periferin.

Leken tillsammans med ett tydligt kroppsspråk är utmärkande drag som skapade en relation mellan nyanlända barn och andra barn. Barnens resonemang om lekens betydelse skulle kunna förklaras genom att pedagogerna har som mål att arbeta interkulturellt (Lahdenperä, 1997). Pedagoger bör därför förespråka att lek och andra redskap inte ska vara kopplade till någon speciell kultur.

Jag tänkte bara ”wow” vad kul, men inte så kul att jag ställde mig upp för att dansa. Det finns massa nya saker att göra på fritids som inte fanns i mitt hemland, som att pyssla. [...] Det var bra att någon kunde prata mitt språk, men jag hade fixat det ändå. (Melissa, 2016-01-26)

En tolkning av Melissas resonemang är att trots att det underlättade att någon kunde prata samma språk, var det inte avgörande för att hon skulle få en bra start. Melissa, Samira och Sebastian uttryckte sig positivt till den variation av saker och aktiviteter som fritidshemmet erbjuder. De fick många gånger själva välja aktiviteter att vara med på. Scheff (1997) förklarar att sociala band kan skapas genom icke-verbal kommunikation, vilket kan leda till emotionell samklang mellan barnen. Att barnen utan det verbala språket ändå kan läsa av varandras känslor.

4.2 Miljöns betydelse för arbetet med nyanlända

Här analyseras resultatet av informanternas uppfattningar kring miljöns betydelse för arbetet med nyanlända på fritidshemmet. Avsnittet kopplas till första, tredje och fjärde frågeställningen: Hur och med vilka metoder arbetar/vill skolledare och fritidspersonal arbeta med nyanlända barn på fritidshemmet? Hur kan svenska som andraspråkslärares kompetens tillämpas i arbetet med nyanlända barn på fritidshemmet? Vilka upplevelser har nyanlända barn av fritidshemmet?

Fritidshemmet ska vara en ö för sig själv, inte alls så integrerat med skolan. Bygger barnen en koja så ska de också få ha kovan kvar, men så fungerar det inte här. Det hjälper inte barnen, framförallt inte de nyanlända barnen. (Marie, 2016-01-27)

Marie framhåller att fritidshemmets fysiska miljö på skolan inte är optimal för nyanlända barn. Fritidshemmet huserar i skolans klassrumslokaler, vilka är ytterst begränsade. Marie menar att begränsade lokaler försvårar hennes pedagogiska arbete och att arbetslusten påverkas negativt. Baserat på intervjun med Marie, är vår tolkning att de nyanlända barn som går på fritidshem får svårt att i början särskilja fritidshemmets verksamhet från skolans. Orolighet och osäkerhet är psykiska och sociala konsekvenser som också får en tendens att kunna sprida sig till de andra barnen. En intressant aspekt är Melissas påpekande: ”Fritidshemmet är stort och inte så trångt. Det finns massor med olika rum som vi kan leka i. Jag tycker bäst om mysrummet” (Melissa, 2016-01-26). Det framgår tydligt att fritidspedagogen och det nyanlända barnet inte delar uppfattningar om fritidshemmets miljö. En tolkning är att Melissa inte känner av problematiken av att skola och fritidshem delar lokaler eftersom att hon själv byter lokaler. Separata fritidshemslokaler kan behöva eftersträvas för att barnens vistelse ska upplevas stimulerande.

Bunar (2001) förklarar att när nyanlända barn integreras i en verksamhet, måste pedagoger förhålla sig till ett både barnperspektiv och barns perspektiv. Eklund (2008) framhåller att genom att låta de nyanlända barnen i början få ett friare spelrum, kan de vara medskapare till den miljö i vilken de befinner sig. Med medskapare menas att barns intressen och nyfikenhet får styra vilka aktiviteter som får ta plats. Både Samira och Sebastian framhåller vikten av pedagogers närvaro för tryggheten: ”Jag tycker det är jättebra för att det finns mycket att göra. Vi får vara med och bestämma bland olika saker” (Samira, 2016-01-28). Det är viktigt att nyanlända barn får inflytande över de aktiviteter som erbjuds när barnen kommer till ett nytt land och en ny skola. Pedagoger kan ibland ha svårt att veta vad nyanlända barn är bra på och vad de vill göra (Perumal, 2015). ”Ibland är det bråk men då hjälper fröknarna till när det blir svårt. Om de vuxna är med i leken så kan fler barn vara med” (Sebastian, 2016-02-02). Bunar (2016) menar att det är av yttersta vikt att barn får utforska och göra sina egna misstag. Det är viktigt att barnen får berätta vad de är bra på för att kunna ta plats och utnyttja miljön.

Genom Deweys (1980) sociokulturella teori kan oroligheterna som framhålls i intervjun med Marie förklaras. Dewey menade att om inte den sociala och fysiska miljön runt barnet är funktionell och utmanande, kan barnens lärande stagnera. De nyanlända barnen kan utifrån vår tolkning och med koppling till Deweys teori isoleras från att själv vilja delta i andra aktiviteter med andra barn. Material måste kunna förflyttas fysiskt i rummet (Dewey, 1980). För nyanlända kan det vara viktigt att kunna distansera sig, att få sitta med någonting på egen hand för att praktisera och reflektera.

Marie poängterar att en metod för att kringgå problematiken med inomhusmiljön, är att använda utomhusmiljön i större utsträckning. En tolkning är att de nyanlända barnen på mer öppna ytor kan få en tydligare helhetsbild av vad de andra barnen gör och hur barnen i olika aktiviteter går tillväga. Variationen som utomhusmiljön kan erbjuda, kan också vara viktig i barns identitetsskapande genom att barnen får en chans att träda fram och ta ansvar i olika aktiviteter. Dock poängterar Bouakaz (2007) att många nyanlända barn kan ha svårt att tolka balansen mellan frihet och ansvar. För att förstå balansen mellan frihet och ansvar, krävs lyhördhet och ett kontinuerligt värdegrundtänk hos pedagogerna för att skapa en god social och psykisk miljö.

Sylvia lyfter fram en god idé vad beträffar en stimulerande och utmanade miljö för nyanlända:

Det är viktigt att nyanländas lokaler, exempelvis förberedelseklassen, placeras centralt i skolbyggnaden för att barnen ska få synas och för att motverka exkludering. [...] Att barnen är med sina tillhörande klasser direkt på morgonen och precis innan rasterna är viktigt för att känna samhörighet. (Sylvia, 2016-01-29)

Fritidshemmet kan ta till sig det förhållningssätt vilket Sylvia poängterar då Susanne framhåller att miljöns struktur är viktig för nyanlända barn. Enligt Susanne blir det svårt att förhålla sig till miljöns struktur när nyanlända barn bär på så olika erfarenheter. Hon menar att nyanlända barns erfarenheter inte alltid tydliggörs ur ett fritidsperspektiv vid kartläggningen. Bourdieu (1999) förklarar att barns handlingsmönster skapas genom att tankar och aktiviteter ständigt förändras. Med andra ord: de olika miljöer vilka barnen befinner sig i påverkar barns beteende (Bourdieu, 1999). Vi anser att det ställer stora krav på pedagogerna på fritidshemmet och att det kan vara viktigt att fritidspersonalen deltar vid inskrivningssamtal.

Vygotskij (1934/1999) förklarade att kunskap, barns olika kulturella referensramar och miljön runt barnet är elementära faktorer för att förstå barns utveckling. Vygotskij (1934/1999) menade att hur ett rum bör möbleras och vilket socialt klimat som skapas av möbleringen, har grund i de målsättningar som pedagogerna sätter upp. Ett tillvägagångssätt är att i största möjliga mån dela upp barnen i mindre grupper. Om barnen delas upp i mindre grupper, kan de nyanlända barnens tankar och kunskaper bli mer framträdande i barngruppen. Vidare kan det bli enklare att fånga de nyanlända barnens intressen och utveckla gruppstillhörigheten. Nilholm (2014) framhåller att inkludering måste ses ur olika perspektiv; fysisk placering och miljö, trivsel och personlig kunskapsutveckling samt den sociala gemenskapen.

Både Selma och Margot riktar fokus mot vikten av att fritidshemmets lokaler erbjuder material som kan skapa igenkänningsfaktorer och trygghet för barnen. "Det är viktigt med material som tilltalar barn från världens olika hörn och som inte kräver det svenska språket, exempelvis iPads" (Selma, 2016-01-28). Klerfelt (2007) framhåller ett multimodalt lärande i fritidshemmets miljö. Genom digitala verktyg får de nyanlända barnen tillgång till ett gemensamt språk som också andra barn kan

förstå, exempelvis bildspråket. Barnen kan då mötas och skapa berättelser, vilka de nyanlända barnen sen kan analysera på sitt modersmål och skapa en förståelse kring. När barnen förstår varandra kan en tryggare miljö skapas.

“Fritidshemmet ska kunna ses med tusen olika ögon. Hur berättar miljön att det finns barn som pratar olika språk” (Signe, 2016-01-28)? En tänkbar metod för att integrera nyanlända barn på fritidshemmet är att använda material på olika språk, men också material som alla barn kan aktivera sig med. Saar, Löfdahl och Hjalmarsson (2012) menar att rikligt utbud av material i fritidshemsmiljö är att föredra. Genom variation av material kan verksamheten anpassas till olika barns olika behov. Dock behöver pedagoger ha vetskap kring varför materialet finns och på vilket sätt materialet kan förstås som lärande för barnen. I allmänna råd för fritidshemmet (2014a) framhålls rektorns ansvar att upprätthålla en god miljö på fritidshemmet. Rektorn ska samarbeta med fritidshemmets personal så att lokalerna utformas för alla barns behov.

4.3 Vårdnadshavare

Här presenteras och analyseras resultatet av informanternas uppfattningar om vårdnadshavarnas betydelse i arbetet med nyanlända på fritidshemmet. Vår avsikt är att skolans samverkan med vårdnadshavare kan ses som en möjlig metod för integrering. Avsnittet kopplas till första, tredje och fjärde frågeställningen: Hur och med vilka metoder arbetar/vill skolledare och fritidspersonal arbeta med nyanlända barn på fritidshemmet? Hur kan svenska som andraspråkslärares kompetens tillämpas i arbetet med nyanlända barn på fritidshemmet? Vilka upplevelser har nyanlända barn av fritidshemmet?

Ljungberg (2005) diskuterar skolans roll som föräldraupplysare. Hon menar att föräldrar å ena sidan förväntas engagera sig i sitt eller sina barns skolgång. Å andra sidan ska inte föräldrar ifrågasätta pedagogers arbete och kompetens, vilket förhåller sig paradoxalt. Skolledaren Margot menar att vårdnadshavare är viktiga vid inskrivningssamtal för att upplysa både skolledare och pedagoger om barnets bakgrund och erfarenheter. Det framhålls av en rektor i Ljungbergs (2005) studie att det kan finnas ett större behov av nära kontakt mellan skolans personal och barnens vårdnadshavare på skolor med hög invandratäthet. Alla informanter poängterade vikten av en god föräldrasamverkan i studien.

Rektorn Signe förhöll sig dock såhär:

Nej, jag tror inte att föräldrarna ska vara med de nyanlända barnen på fritidshemmet i början. Personalen kan tycka att det blir jobbigt, få tryck på sig och det kan hämma deras arbete. [...] Jag tycker ändå att föräldrakontakt är oerhört viktigt, men vi är kanske lite dåliga på att involvera dem på fritids. (Signe, 2016-01-28)

Signe menar också att det finns en risk att barnen känner sig utstuderade om föräldrarna är med. Hon framhåller kontinuerliga uppföljningsmöten mellan barnet, dess vårdnadshavare, skolledare och fritidspersonal. Scheff (1997) framhåller begreppet differentiering vilket handlar om balansen mellan närhet och distans. Vid underdifferentiering fokuseras inte det enskilda barnets behov och det finns en för stor närhet i relationen, vilket kan leda till att de sociala banden försämras. Relationen mellan vårdnadshavare och pedagoger samt mellan vårdnadshavare och det nyanlända barnet, kan underdifferentieras om vårdnadshavare är med det nyanlända barnet. Alla barn i studien påpekade att deras föräldrar var medvetna om vad barnen gjorde på fritidshemmet och att det var bra. ”När jag kommer hem berättar jag för mamma och pappa vad jag har lekt på fritids. Det är bra att de får veta om jag har slagit mig” (Samira, 2016-01-28).

Det påvisas ofta språkbrister i pedagogers kommunikation med föräldrarna. Signe ger ett exempel på samverkan som inte främst bygger på en verbal dialog. På fritidshemmet står en dator igång och visar ett bildspel. Föräldrarna delges härigenom information om vad det nyanlända barnet får göra i verksamheten, vilket också blir en metod som kan gynna alla barn och deras föräldrar. Selma som arbetar på samma skola menar att den sociala och fysiska kontakten absolut inte får hamna i skymundan. ”Det är jätteviktigt att föräldrarna kommer in på avdelningen när de hämtar och lämnar sina barn, framförallt de nyanlända så att vi kan skapa en ömsesidig relation” (Selma, 2016-01-28). Bunar (2001) har funnit ett mönster i sin forskning som visar att det finns brist på kunskap och en ömsesidig tillit mellan pedagoger och vårdnadshavare.

Fritidspedagogen Susanne menar att dåligt engagemang hos föräldrar till nyanlända barn har en tendens att märkas av barnen själva. Scheff (1990) förklarar att om föräldrar ofta är frånvarande i det sociala samspelet med sina barn, kan det leda till en ambivalens, en kluvenhet i barns relationer senare i livet. Baserat på Susannes resonemang och med koppling till Scheff (1997) riskerar de sociala banden att hotas. Scheff (1997) menar att de sociala banden är dynamiska och därför ställs det krav på pedagoger att finna goda tillvägagångssätt för att få med vårdnadshavare, vilket Bouakaz (2007) också framhåller. Hotade band riskerar att skapa skamkänslor. Om människor förnekar skamkänslor, kan relationerna försämras ytterligare. Människor måste alltså bli medvetna om och erkänna skamkänslorna för att kunna reparera hotade band samt se värdet i goda relationer (Scheff, 1997).

Bouakaz (2007) förklarar att språket blir ett hinder för kommunikation mellan föräldrar och pedagoger. Föräldrar till nyanlända barn ger uttryck för ett starkt behov av mer kunskap kring skolan och fritidshemmet. Susanne framhåller dock att inte bara språkbrister förklarar brist på engagemang. Lorentz och Bergstedt (2006) framhåller att om en god relation ska kunna utvecklas, måste också föräldrar visa engagemang.

Föräldrar är viktigt, men skolans värld är långt från föräldrarna. Därför måste även vi på fritids ibland använda oss av tolkar. [...] Hos oss har det fungerat bra att föräldrar till nyanlända barn, som inte har något jobb, har kommit till fritids för att läsa sagor på olika språk och på andra sätt aktiverat sig med barnen. (Marie, 2016-01-27)

Marie ser vinster med att föräldrar till nyanlända har en nära kontakt med sina barn och verksamheten på fritidshemmet. Baserat på Maries resonemang och med koppling till Scheff (1997), kan goda sociala band mellan vårdnadshavare och pedagoger påvisas. Det finns en hög grad av samklang genom att det signaleras en ömsesidig förståelse, lyhördhet och respekt. Vårdnadshavarna visar på en förmåga att kunna sätta sig in i pedagogers perspektiv och således utvecklas en både emotionell och kognitiv samklang (Aspelin, 2010). En tolkning är också att vårdnadshavaren genom sitt agerande och upprätthållandet av starka sociala band, kan uppleva en känsla av stolthet. Bouakaz (2007) menar att vårdnadshavare behöver ha en kontinuerlig dialog med pedagoger på skolorna. Det skrivs fram att vårdnadshavare delvis uppvisar rädslor i att nyanlända barn på segregerade skolor skulle förlora sin kulturella och etniska tillhörighet. För att motverka rädslorna var vårdnadshavare i Bouakaz (2007) studie villiga till att organisera och delta i olika aktiviteter för att bygga en gemenskap.

Såväl Selma som Sylvia säger att användandet av tolk kan vara en förutsättning för en god föräldrakontakt. Ricucci (2008) framhåller att en samverkan med hemmet kan vara till hjälp med att kartlägga barns tidigare erfarenheter och för att kunna implementera gynnsamma resurser. Användandet av tolk kan vara en bra strategi för en lyckad samverkan genom att fungera som en länk mellan hemmet och skolan (Lorentz och Bergstedt, 2006). Samtidigt kan det finnas risk för missförstånd om tolken inte intar en neutral position (Bouakaz, 2007). I allmänna råd för fritidshemmet betonas vikten av att personal informerar vårdnadshavare om fritidshemmets mål samt hur personalen konkretiserar dessa mål i sitt arbete med barnen (Skolverket, 2014a).

4.4 Makt och hierarki

Här presenteras och analyseras resultatet av fritidspersonalens uppfattningar om makt och hierarkier på fritidshemmet. Avsnittet kopplas till tredje frågeställningen: Hur upplever fritidspersonal makt och hierarkier mellan barnen när nyanlända barn börjar på fritidshemmet? Marie på Månskolan menar att makt och hierarkier blir synligt mellan barnen. Dock inte specifikt för nyanlända barn.

Jag skulle inte vilja påstå att jag har märkt av någon makt och hierarki just kring nyanlända barn. Däremot är det synligt hos andra barn som har varit på fritids en längre tid. Exempelvis ett killgäng i ettan som är duktiga på fotboll och som gärna både på raster och på fritids vill dominera över de andra barnen i verksamheten. (Marie, 2016-01-27)

Susanne på Solskolan framhåller dock att makt och hierarkier kan urskiljas när nyanlända barn börjar på fritidshemmet.

Det fungerar likadant för alla barn. Handlar mycket om status. När det kommer till nyanlända så kan makt och hierarkier synas. Det är viktigt att vi som pedagoger uppmuntrar till olika aktiviteter och att de nyanlända barnen hittar kompisar för att bryta makt och hierarkier. (Susanne, 2016-02-02)

Gruber (2007) menar att skolpersonal många gånger har svårt att kringgå förutfattade meningar. Marie betonar vikten av se ett nyanlänt barn som vilket annat barn som helst. Hon anser att barn har en tendens att hjälpa och bjuda in varandra till olika aktiviteter när ett nyanlänt barn börjar på fritidshemmet. Vår tolkning är att eftersom Marie ser varje barn ur ett individuellt perspektiv, kan det få som konsekvens att hon inte upplever makt och hierarki som så tydligt framträdande. En metod för att bryta killgängets maktmönster är att utmana barnen genom att bjuda in till andra aktiviteter i andra kontexter på fritidshemmet, där andra barn är mer framträdande. En tolkning av Susannes resonemang är att makt mer specifikt handlar om vilken status barnet har eller får bland andra barn. De upplevelser och erfarenheter som nyanlända barn bär på är viktiga att synliggöra för att kunna förstå barns relationsskapande.

”Ett exempel som jag kommer ihåg är [...] där det handlade om ”starkast överlever”, ”starkast får mat först”, vilket ledde till trängsel i kön till lunch och mellanmål” (Susanne, 2016-02-02). För att nå positioner inom ett socialt fält kan människor behöva olika former av kapital (Bourdieu, 1991). Baserat på Bourdieu, anser vi att barnen som exemplifieras av Susanne saknar tidigare erfarenheter av vistelse i skolmiljön som ett socialt fält. Det tog lång tid för barnen att anpassa sig och förstå hur fritidshemmet fungerar. Vi tolkar det som att barnen behöver både ett socialt och ett kulturellt kapital. Det sociala kapitalet behöver införskaffas för att förstå hur andra barn agerar i olika situationer, exempelvis på fritidshemmet. Det kulturella kapitalet behöver barnen för att kunna samlas och utvecklas utifrån ett gemensamt språk och känna en tillhörighet (Bourdieu, 1999). Bristen på kapital kan förklara varför barnen som Susanne exemplifierar agerar som de gör.

Med koppling till Scheff (1997) menar vi att bakgrunden till barnens agerande är bristen på förståelse för varandra och för verksamheten. Scheff (1997) menar att sociala band inte alltid framgår genom fysiskt beteende, utan måste också uppfattas i förhållande till individers tankar och känslor, för att förebygga hotande band. Det kan vara viktigt att ibland bortse från det för givet tagna. Det som barnet uttrycker fysiskt behöver inte sammanlänkas med deras tankar och intentioner. En annan möjlig förklaring som upplevs utifrån Susannes resonemang, är att den bristande kunskapen kring nyanlända som fritidspersonal påvisar, avspeglas hos barnen. Fritidspersonalens bristande kunskap gör att de omedvetet tar ”ett steg tillbaka”. Susanne menar att en öppen dialog från pedagogers håll kan motverka att makt och hierarkier blir påtagligt i relationerna. Fritidspedagogen Susanne framhöll att nyanlända barn lättare faller för gruppsyck, vilket leder till en större risk att hamna långt ner i hierarkin. De vill ”passa in” och få vänner. Short (1999) menar att viktig strategi för integrering är

grupp- och värderingsövningar där barn kan lära känna varandra på ett bra sätt.

Bourdieu's teori om vad som sker på ett socialt fält kan liknas vid hur ett spel spelas. Teorin kan förklara de nyanlända barnens beteenden som togs upp i intervjun med Susanne. För att få tillträde till ett socialt fält måste spelreglerna först förstås och det nyanlända barnet kan behöva investera något för att bli inkluderad av de andra barnen (Bourdieu, 1999). Vid ett tidigare tillfälle i analysen har vikten av kulturell tillhörighet diskuterats. Med det menas att nyanlända barn som kommer till en ny skolkultur, kan gynnas av att ha ett språkligt stöd, någon kamrat som kan språket och som skapar en trygghet för det nyanlända barnet.

Enligt Selma uppvisar vissa barn en tendens att bara vilja vara tillsammans med andra barn som har samma etnicitet. När andra barn söker kontakt och vill bli inkluderade riskerar barnen att avisas. Vår tolkning är att en viss kategorisering blir påtaglig om pedagoger inte bryter dessa mönster. Ljungberg (2005) framhåller att skolan har en viktig uppgift i att bemöta och diskutera olika former av kategoriseringar. Om nyanlända barn placeras in i fack, kan det begränsa deras förutsättningar, vilket kan leda till att barnen skuldbelägger sig själva och undviker socialt samspel (Skowronski, 2013).

4.5 Sammanfattning av resultat och analys

Här sammanfattas studiens resultat och analys i en mer kortfattad version. Sammanfattningen utgår från studiens frågeställningar.

- **Hur och med vilka metoder arbetar/vill skolledare och fritidspersonal arbeta med nyanlända barn på fritidshemmet?**

Skolledare poängterar fortbildning och den mottagningsenhet som finns idag som resurseffektivt för kartläggning av nyanlända barns kunskaper. En viktig aspekt är dock att fritidspersonalen får en tydligare inblick i kartlägningsarbetet med koppling till fritidshemmet. Fritidspersonalen menar att bristande kunskaper kring nyanländas tidigare erfarenheter och kring struktur och metodik är problematiskt, vilket gör att det arbetas mycket efter "sunt förnuft". En kulturell mix i personalgruppen eftersträvas hos pedagoger för att ge språkligt och socialt stöd samt för att skapa en förebildlighet. Erfarenhetsutbyte för både skolledare och pedagoger poängteras. Fritidspersonalen framhåller vikten av att se över konstellationer i barngruppen för att skapa en balans mellan trygghet och utmaning i barns språkutveckling och relationsskapande. Tolk och fadderskap är tillvägagångssätt vilka kan gynna arbetet med nyanlända. Praktisk-estetiska verktyg lyfts också fram av fritidspersonalen som möjliga metoder för integrering. De nyanlända barnen behöver få stort inflytande i verksamheten för att känna trygghet. I barnens aktiviteter är det viktigt att pedagoger lyssnar på barnen och skapar en ömsesidig dialog.

Att arbeta aktivt med miljön och dess utformning är en möjlig metod för att nyanlända barn ska integreras på ett bra sätt. Vikten av egna fritidshemslokaler framhölls, men det handlar också om *hur* befintliga lokaler kan utnyttjas. Med koppling till Dewey har vi kommit fram till att nyanlända barn ska kunna distansera sig i lokalerna. Material som tilltalar och som skapar en förståelse bör finnas. En annan möjlig metod är samverkan med vårdnadshavare. Det är noterbart efter intervjuerna att vårdnadshavare är av stor betydelse för arbetet med nyanlända barn på fritidshemmet. De resonemang vilka informanterna har fört kan kopplas till Scheffs teori om sociala band för att förstå konsekvenser som god samverkan och mindre god samverkan kan föra med sig. Föräldrar kan bidra med språkligt stöd i barngruppen genom att hålla i olika aktiviteter. Det påvisas också att en dålig relation mellan pedagog och vårdnadshavare får negativa konsekvenser för barnet.

- **Hur upplever fritidspersonal makt och hierarkier när nyanlända barn börjar på fritidshemmet?**

Det framkom att barn har en tendens att kategorisera. De vill i vissa fall umgås med barn som kommer från samma land och pratar samma språk, vilket kan skapa både maktordningar och hierarkier. Det påvisas skillnader vad beträffar fritidspersonals upplevelser om makt och hierarki. Det kan delvis förklaras genom vilket förhållningssätt pedagogerna har till barnen. Ses nyanlända barn ses som en individ likt alla andra eller som en grupp för sig? Huruvida makt och hierarkier skapas beror till stor del också på vilket förhållningssätt det nyanlända barnet intar. I de fall vilka makt och hierarkier blir synliga, är det viktigt att pedagoger bryter mönster genom att bjuda in barnen till andra aktiviteter. En öppenhet gentemot olikheter är viktigt. Genom exempelvis Bourdieus teori förklaras att barns bakgrunder och tidigare erfarenheter tenderar att spela in för huruvida makt och hierarkier kan synliggöras. Barnen behöver olika kapital för att som nyanländ anträda ett nytt socialt fält, exempelvis fritidshemmet. Barns olika kapital behöver erkännas av både andra barn och pedagoger.

- **Hur kan svenska som andraspråklärares kompetens tillämpas i arbetet med nyanlända barn på fritidshemmet?**

Kompetensen kan tillvaratas genom att läraren agerar länk mellan skolledning, vårdnadshavare och fritidshem. Lärarens medverkan i nyanlända barns inskrivningssamtal kan skapa en förståelse kring barnets språknivå, behov och förutsättningar. Läraren kan vägleda andra pedagoger till att planera och organisera verksamheten, exempelvis fritidshemmet. De metoder vilka läraren förespråkar och tillämpar under nyanlända barnens skoltid, kan implementeras i fritidsverksamheten, vilket skapar igenkänningsfaktorer. Lärarens kompetens kan också tillämpas genom att via pedagogiska planeringar synliggöra fritidshemmets faktiska språkutvecklande potential.

- **Vilka upplevelser har nyanlända barn av fritidshemmet?**

Nyanlända barn menade att när de började på fritidshemmet underlättades kommunikationen om barnen hade samma förstaspråk. Samtidigt framhöll barnen att lek och kroppsspråk gjorde att de kunde samspeka med andra barn som inte förstod deras språk. De upplevde en trygghet hos pedagogerna och i fritidshemmets miljö. Det var viktigt för de nyanlända barnen att deras föräldrar var medvetna om vad barnen fick göra på fritidshemmet. Även vikten av föräldrarnas kontakt med fritidspersonalen framhölls. Barnen poängterade goda variationsmöjligheter i aktiviteterna, där det fanns ett utrymme för barns inflytande som underlättade för dem att komma in i gemenskapen. Nyanlända barns lärande och relationsskapande förklaras genom Vygotskijs sociokulturella perspektiv och begreppen mediering och proximal utvecklingszon.

Kontentan av analysen är den att alla de faktorer och begrepp som problematiserats och diskuterats utifrån studiens frågeställningar, måste ses enskilt men också sammanlänkat. Vi baserar det på att nyanlända barn många gånger befinner sig i olika situationsbundna kontexter, vilket kräver lyhördhet och flexibilitet från alla de människor som är involverade i de nyanlända barnens vistelse på fritidshemmet. Vi vill åter framhålla poängen med att nyanlända barn ska ges utrymme och inflytande över sitt eget lärande för att skapa sin egen identitet. Därför menar vi att *bra verksamheter ska bada i barns hundra språk*.

5. Diskussion

I följande kapitel diskuteras studiens resultat och metod. Det görs en kritisk självreflektion och en redogörelse för studiens relevans i förhållande till yrkesprofessionen. Förslag på fortsatt forskning redovisas.

5.1 Resultatdiskussion

Det går att läsa i läroplanen för grundskolan, förskoleklassen och fritidshemmet att skolan som social arena ska värna om varje barns integritet och att varje barns unika egenvärde ska respekteras (Skolverket, 2011). Under studien framkom skolledares och pedagogers många goda tankar om hur det kan och bör arbetas med nyanlända barn på fritidshemmet. I de diskussioner som har förts mellan oss själva efter studien, har vi kommit fram till att deras intentioner oftast inte etablerats vidare utan stannar som tankar. Vi har uppmärksammat att brist på struktur men också kunskap och motivation samt resurser gör det svårt för skolledare och pedagoger att förankra och verkställa sina idéer, vilket mynnar ut i osäkerhet och brist på engagemang. Fjällhed (2013) framhåller att brist på struktur och metodik, får till följd att pedagoger på fritidshemmet får utgå från sitt ”sunda förnuft” vilket skapar impulsiva handlingar. Denna impulsivitet kan få negativa konsekvenser för de nyanlända barnen som kan komma till uttryck genom otrygghet och avsaknad av stabilitet.

Trots många otydligheter, är en intressant aspekt att de nyanlända barnen i studien främst uppvisar positiva erfarenheter kring sin vistelse på fritidshemmet. Omsorgsfulla pedagoger har varit och är en trygghet för barns sociala gemenskap. En möjlig förklaring som har framkommit är att de nyanlända barnen inte har några tidigare erfarenheter av fritidshem. Barnen i studien kommer från länder där begreppet fritid och sociala förhållanden förhåller sig annorlunda. Således blir det svårt för barnen att göra jämförelser. Visar pedagogerna i studien på pedagogisk skicklighet trots den osäkerhet som delvis präglade intervjuerna?

Vilken betydelse har vårdnadshavarnas inställning till fritidshemmet? Både Bouakaz (2007) och Bunar (2001) framhåller att rektorer, pedagoger och vårdnadshavare måste upprätthålla en ömsesidig dialog. Hur kan skolan utveckla vårdnadshavares engagemang? I studien betonar alla informanter hur viktigt det är med delaktiga vårdnadshavare. Skolledare och pedagoger i studien är eniga om att nyanlända barns egna åsikter måste prägla deras vistelse på fritidshemmet. Vi drar en slutsats i att det inte finns några ”färdiga” metoder och tillvägagångssätt att applicera i arbetet med nyanlända på fritidshemmet. Studiens informanter uppvisar dock en önskan om tydligare direktiv, stöd och vägledning.

5.2 Metoddiskussion och kritisk självreflektion

Tid har lagts ner på att förbereda metodvalet genom att diskutera olika tillvägagångssätt, vilket i efterhand ses som en stor fördel. I efterhand upplever vi en kombination av metoder hade gjort resultat- och analysförfarandet svårt att bearbeta. Tidsmässigt hade intervjuprocessen kunnat effektiviseras genom att intervjua på varsitt håll. Våra förutfattade meningar kring arbetet med nyanlända barn utmanades under processens gång.

Vi ser en fördel med att vi genomförde intervjuerna tillsammans, då det under några intervjuer inträffade mindre störningsmoment, vilka gjorde att ett visst fokus tappades. Möjligen kan avbrotten ha stressat fram svaren från informanterna. Platser hade medvetet valts där vi ansåg att vi kunde intervjua ostört. Tidigt i processen kände vi oss klivna till att en av oss som intervjuade var bekant med skolan och kände till informanten. I efterhand har det setts som en fördel genom att intervjuerna präglades av en viss trygghet.

Vid två fall fick vi enbart förlita oss på vår hörsel, vårt minne och våra anteckningar, vilket kan uppfattas som en nackdel i förhållande till studiens tillförlitlighet. Under resultat- och analysförfarandet var vi tvungna att vid flera tillfällen gå tillbaka för att tolka och förstå vad informanterna hade sagt, vilket vi bitvis kunde bortse ifrån i de fall där vi använde diktafon och kunde lyssna igenom svaren.

Det upplevs som fördelaktigt att vi tidigt i processen fick ändra inriktning på inventeringen av tidigare forskning. Eftersom forskning kring nyanlända upplevs bristfällig (Bunar, 2015), har det varit svårt att få olika perspektiv på forskningsfältet. Intervjuguiderna innehöll både frågor och teman som valts efter att vi läst in oss på forskningsområdet. Frågor och teman kan både medvetet och omedvetet ha påverkat oss och uppfattningar som framkom under intervjuerna. I efterhand upplever vi att det var till vår och informanternas fördel att vi delgav dem våra intervjuguider. Möjligen hade guiderna kunnat bearbetas ytterligare för att slippa svar som ”vet inte” och ”kanske”.

I intervjuerna med barnen fick vi inte så uttömmande svar som vi hade hoppats på, vilket kan bli synligt i förhållande till deras utrymme i analysen. Vi ser en fördel med att vi använde en strukturerad intervjuemetod i intervjun med barnen då de upplevdes bitvis inbundna och blyga. Hade intervjuerna gjorts om, hade vi föredragit en annan infallsvinkel. Vissa av frågorna förhöll sig svåra att sätta fingret på för barnen. Gruppintervjuer hade kunnat användas för att barnen skulle få någon kompis att kunna diskutera med, vilket hade kunnat skapa ett bättre flyt i intervjun. Möjligen hade vi kunnat fokusera på färre frågeställningar, för att bjuda in till och skapa djupare resonemang hos informanterna.

5.3 Relevans för yrkesprofessionen

Meningsfullhet och likvärdighet är två viktiga begrepp vilka genomsyrar både läroplanen (2011) och allmänna råd för fritidshemmet (2014a). Vi menar att om nyanlända barn på fritidshemmet ska stimuleras och utmanas utifrån sina förutsättningar, behöver pedagoger ha kännedom om nyanlända barns bakgrunder. Kunskap om omgivningsfaktorer, exempelvis miljö, vårdnadshavare och vidare begrepp som kategorisering, makt och hierarki för att skapa en förståelse kring vad som kan prägla nyanlända barns utveckling behövs. Mot bakgrund av de resonemang som har förts, har avsikten med studien varit att skapa ökad förståelse och kunskap kring hur nyanlända kan integreras på fritidshemmet. Vi har också motiverats till att undersöka nyanlända barns egna uppfattningar av fritidshemmet. Forskningen kring nyanlända är knapphändig, framförallt med fokus på nyanlända barns egna uppfattningar (Bunar, 2015). Vi har vidare genom studien velat belysa fritidshemmets potential att vara en del av nyanlända barns sociala utveckling genom olika typer av aktivitetsskapande. Vi har förhoppningen om att vår studie leder till en ökad förståelse kring både möjligheter och svårigheter som fritidshemmet kan ställas inför när nyanlända barn börjar på fritidshemmet.

5.4 Fortsatt forskning

En osäkerhet gällande begreppet nyanländ blev påtaglig hos alla informanter. Utifrån studien har vi kommit fram till att det behövs ytterligare forskning kring både begreppet nyanländ och begreppet fritidshem. Det behövs framförallt fortsatt forskning kring barns uppfattningar av fritidshemmet för att stärka kvaliteten i verksamheten. Forskning om stöd till pedagoger behöver prioriteras. Baserat på studiens resultat vill vi framhålla att mer forskning krävs kring nyanlända ur ett skolledarperspektiv liksom ur en politisk vinkel.

Under forskningsinventeringen framhölls också följande exempel på vidare forskning:

- Jämförelser kring de organisatoriska modeller vilka tillämpas i olika kommuner.
- Lärandeprocesser och relationsskapande i förberedelseklasser samt hur nyanlända barns övergångar till ordinarie klasser går till ur pedagogisk, organisatorisk och social aspekt.
- Vilka attityder som intas av skolpersonal gentemot nyanlända barn och deras vårdnadshavare samt hur det kan påverka verksamheterna.
- Internationella jämförelser kring olika begrepp, exempelvis nyanländ, för att skapa en likvärdighet.

Referenser

- Alvehus, J. (2013). *Skriva uppsats med kvalitativ metod: En handbok*. Stockholm: Liber
- Alvesson, M. & Sköldberg, K. (2008). *Tolkning och reflektion. Vetenskapsfilosofi och kvalitativ metod*. (2:a upplagan) Lund: Studentlitteratur
- Anderson, P. (2001). 'You don't belong here in Germany'. On the social situation of refugee children in Germany. *Journal of Refugee Studies* 14(2). Elektroniskt tillgänglig via www.jrs.oxfordjournals.org [hämtad 2016-01-29]
- Aspelin, J. (2010). *Sociala relationer och pedagogiskt ansvar*. Malmö: Gleerups
- Brinkkjaer, U. & Høyen, M. (2013). *Vetenskapsteori för lärarstudenter*. Lund: Studentlitteratur
- Bouakaz, L. (2007). *Parental involvement in school. What hinders and what promotes parental involvement in an urban school*. Malmö: Malmö University.
- Bourdieu, P. (1999). *Praktiskt förnuft: bidrag till en handlingsteori*. Göteborg: Daidalos.
- Bourdieu, P. (1991). *Language and symbolic power*. Cambridge: Polity press.
- Bruner, J. (2002). *Kulturens väv. Utbildning i kulturpsykologisk belysning*. Göteborg: Daidalos.
- Bryman, A. (2011). *Samhällsvetenskapliga metoder*. (2:a upplagan). Malmö: Liber
- Bråten, I. & Thurman-Moe, A.C. (1998). Den närmaste utvecklingszonen som utgångspunkt för pedagogisk praxis. I: Ivar Bråten (red.). *Vygotskij och pedagogiken*. Lund: Studentlitteratur.
- Bunar, N. (2016). Skolan klarar de nyanlända barnen. *Lärarnas tidning*. Januari, 2016. Elektroniskt tillgänglig via www.lararnastidning.se [hämtad 2016-03-07]
- Bunar, N. (2015). (red) *Nyanlända och lärande – mottagande och inkludering* Stockholm: Natur & Kultur
- Bunar, N. (2010:6). Nyanlända och lärande – en forskningsöversikt om nyanlända elever i den svenska skolan. Elektroniskt tillgänglig via www.vr.se [hämtad 2016-01-29]
- Bunar, N. (2001). *Skolan mitt i förorten: fyra studier om skola, segregation, integration och mångkulturalism*. Höör: Östlings Bokförlag Symposion
- Dewey, J. (1999). *Utbildning och demokrati*. Göteborg: Daidalos.
- Dewey, J. (1980). *Individ, skola och samhälle*. Stockholm: Natur & Kultur
- Eklund, M. (2008). *Interkulturellt lärande. Intentioner och realiteter i svensk grundskola sedan 1960-talets början*. Institutionen för lärarutbildning. Luleå tekniska universitet.
- Evaldsson, A-C. (2002). Sociala och språkliga gränsdragningar bland elever i en mångkulturell skola. *Pedagogisk Forskning i Sverige*, 7(1), 1–16. Elektroniskt tillgänglig via www.journals.lub.lu.se [hämtad 2016-01-29]
- Fjällhed, A. (2013). Finna möjligheter – flyktingbarn i skola och fritidshem. I: Fjällhed, A & Jensen, M. (red) *Barns livsvillkor – I mötet med skola och fritidshem*. Lund: Studentlitteratur

- Fjällhed, A. (2009). *Flyktingskapets situation och möjlighet. Colombianska flyktingbarn i Venezuela och Colombia*. Stockholm: Stockholms Universitet: Pedagogiska institutionen. Elektroniskt tillgänglig via www.su.se [hämtad 2016-01-29]
- Gruber, S. (2007). *Skolan gör skillnad. Etnicitet och institutionell praktik*. Linköping: Linköpings universitet. Elektroniskt tillgänglig via www.isv.liu.se [hämtad 2016-02-01]
- Hannerz, U. (1992). *Cultural Complexity: Studies in the Social Organization of Meaning*. New York: Columbia University Press.
- Hoppey, D. & McLeskey, J. (2013). A case study of principal leadership in an effective inclusive school. *The Journal of Special Education*, 46(4). Elektroniskt tillgänglig via www.sagepub.com [hämtad 2016-01-29]
- Ihrskog, M. (2011). Fritidshemmet som utgångspunkt för identitetsutprovning. I: Klerfelt, A. & Haglund, B. (red) *Fritidspedagogik – fritidshemmets teorier och praktiker*. Stockholm: Liber
- Internationella programkontoret. (2011). *Internationalisering i skolans styrdokument 2011*. Skolans uppdrag om internationalisering och Internationella programkontorets verksamhet. Elektroniskt tillgänglig via www.uhr.se [hämtad 2016-03-23]
- Klerfelt, A. (2007). *Barns multimediala berättande. En länk mellan mediakultur och pedagogisk praktik*. (Göteborg Studies in Educational Science, 256). Acta: Universitatis Gothoburgensis.
- Kvale, S. & Brinkmann, S. (2014). *Den kvalitativa forskningsintervjun*. (3:e upplagan). Lund: Studentlitteratur
- Lahdenperä, P. (2008). *Interkulturellt ledarskap – förändring i mångfald*. Lund: Studentlitteratur
- Lahdenperä, P. (2004). *Interkulturell pedagogik i teori och praktik*. Lund: Studentlitteratur
- Lahdenperä, P. (1997). *Invandrarbakgrund eller skolsvårigheter? En textanalytisk studie av åtgärdsprogram för elever med invandrarbakgrund*. Studies in Educational Sciences 7. Stockholm: HLS Förlag.
- Ljungberg, C. (2005). *Den svenska skolan och det mångkulturella – en paradox?* Malmö: Malmö högskola.
- Lorentz, H. & Bergstedt, B. (2006). *Interkulturella perspektiv – pedagogik i mångkulturella lärandemiljöer*. Lund: Studentlitteratur
- Lunneblad, J. (2013). Tid till att bli svensk: En studie av mottagandet av nyanlända barn och familjer i den svenska förskolan. *Nordic Early Childhood Education Research Journal. Tidsskrift för nordisk barnhageforskning vol.6, nr. 8, p. 1-14*. Elektroniskt tillgänglig via www.journals.hioa.no [hämtad 2016-01-29]
- Lunneblad, J. (2006). *Förskolan och mångfalden: en etnografisk studie på en förskola i ett multietniskt område*. Acta Universitatis Gothoburgensis.
- Nilholm, C. (2014). Svårt att hitta vägen till inkludering. Februari, 2014. Elektroniskt tillgänglig via www.lararnasnyheter.se [hämtad 2016-02-01]

- Perumal, J. (2015). Responding with hospitality: Refugee children in the South African education system. *Education as Change*, vol. 19, no. 3. Elektroniskt tillgänglig via www.tandfonline.com [hämtad 2016-01-29]
- Ricucci, R. (2008). Educating immigrant children in a 'newcomer' immigration country. A case study. *Intercultural Education* 19(5). Elektroniskt tillgänglig via www.tandfonline.com [hämtad 2016-01-29]
- Saar, T., Löfdahl, A. & Hjalmarsson, M. (2010). Kunskapsmöjligheter i fritidshem. Antagen i *Nordisk Barnehageforskning*. Elektroniskt tillgänglig via www.journals.hioa.no/index [hämtad 2016-02-15]
- Saarinen Grahn, B. (2015). Nya på fritids. *Fritidspedagogik*. Mars, 2015. Elektroniskt tillgänglig via www.lararnasnyheter.se [hämtad 2016-01-29]
- Scheff, T. (1997). *Emotions, the social bond and human reality. Part/whole analysis*. Cambridge: Cambridge University Press. Elektroniskt tillgänglig via www.cambridge.org [hämtad 2016-02-21]
- Scheff, T. (1990). *Microsociology. Discourse, Emotion and Social structure*. Chicago: The University of Chicago Press. Elektroniskt tillgänglig via www.press.uchicago.edu [hämtad 2016-02-21]
- Short, D. (1999). Integrating language and content for effective sheltered instruction programs. I C. Faltis och P. Wolfe (Red.), *So much to say: Adolescents, bilingualism, and ESL in secondary schools*. New York: Teachers College Press. Elektroniskt tillgänglig via www.ncte.org [hämtad 2016-01-29]
- Skolverket. (2016). *Allmänna råd med kommentarer. Utbildning för nyanlända elever*. Elektroniskt tillgänglig via www.skolverket.se [hämtad 2016-02-21]
- Skolverket. (2014a). *Allmänna råd med kommentarer för fritidshem*. Elektroniskt tillgänglig via www.skolverket.se [hämtad 2016-01-29]
- Skolverket. (2014b). *Eстетik, kultur och skapande i undervisningen – demokrati, normer och värden*. Stockholm: Fritzes. Elektroniskt tillgänglig via www.skolverket.se [hämtad 2016-01-29]
- Skolverket. (2012). *Inkluderande skola – för rätten till en meningsfull skolgång*. Elektroniskt tillgänglig via www.skolverket.se [hämtad 2016-02-01]
- Skolverket. (2011). *Läroplan för grundskolan, förskoleklassen och fritidshemmet 2011*. Stockholm: Fritzes
- Skowronski, E. (2013). *Skola med fördröjning – Nyanlända elevers sociala spelrum i "en skola för alla"*. Elektroniskt tillgänglig via <https://lup.lub.lu.se/search/> [hämtad 2016-01-29]
- Szente, J., Hoot, J. & Taylor, D. (2006). Responding to the special needs of refugee children: Practical ideas for teachers. *Early Childhood Education Journal* 34(1). Elektroniskt tillgänglig via www.springer.com [hämtad 2016-01-29]
- Trost, J. (1997). *Kvalitativa intervjuer*. Lund: Studentlitteratur
- Unicef. (2015). *Barnkonventionen*. Elektroniskt tillgänglig via www.unicef.se [hämtad 2016-01-29]
- Utbildningsdepartementet (2014). *Utbildning för nyanlända elever – mottagande och skolgång (Regeringens proposition 2014/15:45)* Stockholm: Regeringskansliet. Elektroniskt tillgänglig via www.skolverket.se [hämtad 2016-02-01]

Vetenskapsrådet. (2011). God forskningssed. Elektroniskt tillgänglig via www.vr.se [hämtad 2016-03-23]

Vetenskapsrådet. (u.å). Forskningsetiska principer inom humanistisk-samhällsvetenskaplig forskning. Elektroniskt tillgänglig på <http://www.codex.vr.se/texts/HSFR.pdf> [hämtad 2016-02-01]

Vygotskij, L. (1995). *Fantasi och kreativitet i barndomen*. Göteborg: Daidalos.

Vygotskij, L. (1934/1999). *Tänkande och språk*. Göteborg: Daidalos.

Wigg, U. (2008). *Bryta upp och börja om. Berättelser om flyktingskap, skolgång och identitet*. Linköping: Linköpings universitet. Elektroniskt tillgänglig via www.isv.liu.se [hämtad 2016-02-01]

Bilaga I

Samtyckesblankett

Hej!

Vi, Ola Sjöberg och Joakim Åberg, är två studenter som läser sista terminen på en grundlärarutbildning med inriktning mot arbete i fritidshem på Malmö högskola.

Under de närmsta veckorna skriver vi vårt examensarbete. Genom en studie vill vi undersöka hur skolan arbetar med nyanlända på fritidshemmet, vilket vi båda tycker är ett intressant och aktuellt ämne. Vi vill också undersöka barns egna tankar och erfarenheter om att vara nyanländ på ett fritidshem genom att samtala med/intervjua nyanlända barn. Tanken är att spela in samtalen men också att föra anteckningar som stöd till undersökningen. Samtalen kommer att genomföras vid ett tillfälle under skoltid och i ett passande sammanhang för barnet.

Barnens deltagande i studien är frivillig och anonym. Att den är frivillig betyder att Ni som vårdnadshavare tillsammans med barnet själv bestämmer om medverkan. Med anonymitet menar vi att barnens namn inte kommer att nämnas i vår studie. De inspelade samtalen kommer att tas bort efter studiens färdigställande.

Vi vill därför med denna samtyckesblankett få ett godkännande från Er om att barnet får delta i vår studie. Ringa in Ert val nedan. Tack!

Vänliga hälsningar

Ola Sjöberg och Joakim Åberg

Ja. Mitt barn får delta i undersökningen.

Nej. Mitt barn får inte delta i undersökningen.

Barnets namn:

Vårdnadshavares underskrift:

Ort och datum:

Bilaga II

En kvalitativ studie om nyanlända barn på fritidshemmet

Hej!

Vi, Ola Sjöberg och Joakim Åberg, är två studenter som läser sista terminen på en grundlärarutbildning med inriktning mot arbete i fritidshem på Malmö högskola.

Under de närmsta veckorna skriver vi vårt examensarbete inom fördjupningsämnet fritidspedagogik. Genom studien vill vi undersöka hur skolan arbetar med nyanlända på fritidshemmet utifrån olika perspektiv; skolledare, fritidspersonal, lärare som arbetar med nyanlända som har svenska som andraspråk samt nyanlända barn. Utifrån ett nutida samhällsperspektiv är ämnet nyanlända för oss både intressant och relevant, vilket har motiverat oss till föreliggande studie.

Vi har för avsikt att genomföra studien på fältet tillsammans, genom intervjuer vid ett tillfälle som tar anspråk på maximalt 60 minuter av Er arbetstid. Tanken är att spela in samtalen, vilket är frivilligt, men också att föra anteckningar som stöd till vår undersökning. Underlaget till intervjun kommer att baseras på olika frågor, teman och infallsvinklar som berör ämnet. Upplägg och struktur ser olika ut beroende på vem som medverkar i den aktuella intervjun. Som ett behjälpligt verktyg i våra samtal vill vi informera om att en viss fokusering kommer att göras på Era tankar, erfarenheter om förhållningssätt och tillvägagångssätt.

Deltagandet i vår studie är frivilligt och bygger på anonymitet. De inspelade samtalen kommer att tas bort efter studiens färdigställande. Ni har som deltagare själv rätt att bryta samtalet närhelst Ni vill.

Tanken är att intervjuerna ska ske vecka 4 (med undantag för onsdagen den 27/1) och vore därför ytterst tacksamma om Ni ville hitta en lämplig tid och dag för vårt besök. Återkoppla gärna senast fredagen den 22/1 (vecka 3) via mejl eller telefon.

Vi ser framemot Er medverkan!

Bilaga III

Intervjuguide – rektor

Rektors förhållningssätt om nyanlända på fritidshemmet

Presentation av oss, studien och intervjutillfället

Etiska förhållningsvärden

Områden som intervjun kan beröra:

Utbildning/bakgrund

Erfarenheter

Berätta gärna om egna erfarenheter om nyanlända – hur tycker du att det fungerar idag ur ett samhällsperspektiv? Ändra på? Bra/dåligt?

Metoder

Stödfrågor

- Hur går ni tillväga på skolan/allmänt med nyanlända som placeras på skolan? Svårigheter, möjligheter? Varför gör ni så? Aktiviteter?
- Vad har ni för underlag för detta arbetssätt/input internationellt? Får dina egna tankar implementeras i arbetet? Hur?
- Vad har du som skolledare för utbildning med nyanlända?
- Ur ett skolledarperspektiv – hur arbetar ni med nyanlända på fritidshemmet? Vad får fritidspersonal för riktlinjer? Information? Verktyg? Utbildning?
- På vilket sätt arbetar man med miljön – socialt, psykiskt, fysiskt? Kompisrelationer/värdegrundsarbete?
- Hur sker kontakten med föräldrar/vårdnadshavare?
- Hur och på vilket sätt är barnen delaktiga i sin egen process?
- Respons från olika håll? (barn, lärare, fritidspedagoger)

Vilken roll spelar fritidshemmet för nyanlända, anser du?

Fadderverksamhet? Övriga modeller?

Tre ord som beskriver ditt arbete med nyanlända

Öppenhet för följdfrågor och egna tankar som du vill prata om!

Bilaga IV

Intervjuguide – fritidspersonal

Fritidshemmets arbete med nyanlända på fritidshemmet

Presentation av oss, studien och intervjutillfället

Etiska förhållningsvärden

Berätta gärna om egna erfarenheter (och utifrån din profession) om nyanlända – hur tycker du att det fungerar idag ur ett samhällsperspektiv? Ändra på? Bra/dåligt?

Intervjuområden

Metoder när barnen är direkt nyanlända

Metoder när barnen har varit på skolan ett tag

Hur anser du att det fungerar med nyanlända på fritids?

Kompisrelationer

Miljöns betydelse

Aktiviteter

Värdegrundsarbete

Makt, hierarki och kategorisering

Kompetens fritidspedagog – möjligheter, svårigheter? Vidare kompetens? Hur och vad skulle du vilja ha för mer kunskap? (utbildning)

Vilken roll spelar fritidshemmet för nyanlända, anser du?

Hur kommer barns inflytande fram och vilken betydelse har det i verksamheten?

Fadderverksamhet? Övriga modeller?

Tre ord som beskriver ditt arbete med nyanlända

Öppenhet för följdfrågor och egna tankar som du vill prata om!

Bilaga V

Intervjuguide – lärare i svenska som andraspråk

Nyanlända barn ur ett svenska som andraspråksperspektiv

Presentation av oss, studien och intervjutillfället

Etiska förhållningsvärden

Berätta gärna om egna erfarenheter (och utifrån din profession) om nyanlända – hur tycker du att det fungerar idag ur ett samhällsperspektiv? Ändra på? Bra/dåligt?

Hur tror du att din specifika kompetens (svenska som andra språk) kan vara ett verktyg i arbetet med nyanlända på fritids? Vad krävs för detta? Fördelar/nackdelar?

Intervjuområden

Metoder när barnen är direkt nyanlända

Metoder när barnen har varit på skolan ett tag

Kompisrelationer

Miljöns betydelse

Värdegrundsarbete

Vilken roll spelar fritidshemmet för nyanlända, anser du?

Fadderverksamhet? Övriga modeller?

Tre ord som beskriver ditt arbete med nyanlända

Öppenhet för följdfrågor och egna tankar som du vill prata om!

Bilaga VI

Intervjuguide – barn

Nyanlända barns upplevelser kring fritidshemmet

Intervjusituationen

Etik

Berätta lite om dig själv och när och hur du kom till Sverige

När du kom till Sverige och började på skolan, vad fick du göra då? Hur kändes det?

Kompisar

- Hur fungerade det med kompisar när du började på skolan? Vem ville du leka med och varför? Hur fick ni kontakt? Hur leker ni? Hur pratar ni?
- Fanns det någon från samma land som du kommer ifrån? Var det bra eller dåligt? På vilket sätt?
- Har/hade du någon speciell kompis som du gärna ville vara med och som du känner att han/hon litar jag på? Fadder – vet du vad det är?
- Vad känner du kring att det är många barn som kommer från olika ställen i världen? Har ni jobbat något med detta i skolan/fritids?

Aktiviteter/miljö på fritids

- Vet föräldrarna om vad du gör på fritids? På vilket sätt vet de?
- Vilka saker tycker du om att göra på fritids? Varför?
- Fanns det något speciellt du tyckte om när du kom till skolan i Sverige som gjorde det lätt för dig?
- Hur fritidshemmet ser ut – vad tycker du om det? Bra/dåligt? Ändra på något?

Personal/fröknar

- Vad tycker du om dina fröknar? Varför?
- Känner du att du kan lita på fröknarna? Känner du dig trygg? Varför? Varför inte?
- Finns det något speciellt du tycker om att de gör med er som känns bra? Dåligt? Varför?

Penna och papper – barnet får illustrera om språket blir för svårt och dialogen för enstämig. Här tänker vi att illustrationerna kan vara ett verktyg för att verkligen få fram deras uppfattningar om verksamheten, lugnt sätt att avsluta intervjun på. Vad de vill gestalta är helt fritt.

Öppenhet för följdfrågor och barns egna tankar som de vill prata om!